Poštnina plačana

Leto III., štev. 60 | V Ljubljani, sobota dne 11. marca 1922 | Današnja štev. 1 Din = 4 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 840 K
mesečno . . . . . 70 „
za inozemstvo . . 800 „

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 1 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

Upravništvo:
Prešernova ulica št. 54
Telefon št. 38.

Račun kr. pošt. ček. urada štev. 11.842.

Ljubljana, 10. marca.

Finančni minister dr. Kumanudi je začel obsežno akcijo z obširnim načrtom za povzdigo državnega gospodarstva, zlasti za popravo vrednosti našega denarja. Državni budžet hoče spraviti za vsako ceno v ravnovesje. Vse odobrava to namero. Ko začne finančni minister načrt realizirati ter stiska in stiska, ne razsipa denarja in črta izdatke, ki bi se po njegovem mnenju dalj državi prihraniti, pa zopet vse vpije, ne da bi se zavedali, da se ne bo dala težka povojna gospodarska bol izlečiti brez občutnih utesnenj. Ko finančni minister navija davčni vijak, brez katerega so večji dohodki in raznovesje v proračunu nemogoči, je zopet buna, ki konča pri nas celo v taki neverjetnosti, da se n. pr glasilo katoliških komunistov izreka proti obdačenju vojnih dobičkarjev, četudi vsi demagogi že leta in leta zahtevajo nele davek na vojne dobičke, marveč celo konfiskacijo vsega med vojno in po vojni nastalega premoženja.

Finančni minister Kumanudi je dosegel sklep ministrskega sveta o prepovedi luksusnega blaga. Pred razglasitvijo te uredbe je vse zahtevalo to kakor na dlani ležeče sredstvo, ki naj tudi pripomore k zboljšanju valute. Poslušajte danes trgovce, obrtnike in še druge, ki so s to prepovedjo prizadeti! **Vsem naenkrat pač ni mogoče ustreči!**

Zato tudi ni čudno, da je nastal pri tankirjih tak odpor, ko je finančni minister Kumanudi izdal naredbo o regulaciji trgovine z valutami in devizami, hoteč s tem preprečiti brezvestno špekulacijo in devalvacijo dinarja. Nezadovoljstvo in odpor je posebno velik v Zagrebu, kjer so predvsem Židje in mnogi blokaši na račun celokupne države naopravičeno in nedostojno bogateli, istočasno pa uganjali nad isto državo veleizdajstvo. Kumanudiju pritrjuje 99 % naroda. Treba mu je le vztrajati na začrtani poti in uspeh na splošno korist ne more izostati. Da pride pri tako dalekosežnih reformnih akcijah nekaj ljudi in nekaj lokalnih interesov pod težo kolesa, je samoobsebi umevno.

Brezobziren mora biti finančni minister in trd kakor jeklo, ako hoče kaj doseči. Biti mora pri tem vendarle toliko preudaren in uvideven, da s svojimi ukrepi ne zatre v državi potrebnega in resničnega življenja in da si v kali ne zamori tega, kar je podlaga njegove finančne politike ter izvor blagostanja države in lepše bodočnosti naroda. Zato potrebuje finančni minister dobrih svetovalcev, veliko kontrole in če ni drugače, tudi brezobzirnega pritiska, da lahko še pravočasno izvede v svojem načrtu in v svojem delu korekture.

Tudi v Sloveniji stojimo zadnje čase na eni strani pod depresijo padca valute in ž njim zvezane draginje, na drugi strani pod pritiskom asanacijskih prizadevanj finančnega ministra. Oboje je na koncu konca vprašanje denarja.

O draginji in protiukrepih smo na tem mestu že večkrat pisali. Ni dvoma, da zadeva to vprašanje, izvzemši čisto malega kroga najimovitejših, prav vse sloje naroda. Naravnost obupen postoja položaj za vse one, ki draginje in nje posledic nikamor prevaliti ne morejo. Producent si pomaga, delavstvo si je večinoma priborilo z mezdnimi boji stanju valute vsaj približno odgovarjajoče dohodke, siromaki so pa ubožci, ki žive od dobrodelnosti, vojni in civilni, za vsako delo nesposobni invalidi ter javni, zlasti državni uradniki in med njimi še posebej od najnižjega do najvišjega činovnega razreda, oni, ki so navezani izključno le na svoje plače. To pa je ogromna večina.

Pri pogledu na draginjo zavzemajo naši kraji v državi precej izjemen položaj. Slovenija leži na granici dveh držav, kamor so izvozu in špekulaciji na široko odprta vrata. Zato je danes Maribor menda najdražje mesto v državi. Produkcija deželnih pridelkov je pri nas že v normalnih časih mala in ne krije domače potrebščine. Lani je bila suša, ki je potisnila zemljo ne le med globoko pasivne pokrajine, marveč je povzročila tekom zime še sedaj trajajoče pomanjkanje vode in ž njo močno restrinkcijo in delno ustavitev številnih industrijskih obratov.

Vseh teh in drugih neštetih specijalitet finančni minister ne more videti in ne vohati. Pri ogromnem delu, ko mora imeti pred očmi celokupne državne interese, tudi ni čudno, ako se za take stvari specijelno na utegne stalno zanimati. V tem pogledu so vsi ministri precej enaki a[illegible] ti drugi merodajni faktorji niso nič boljši. Opozoriti si dovoljujemo samo na Prekmurje, ki spada sicer pod ljubljansko upravo že četrto leto, a se je od Ljubljane skoraj vedno tretiralo kakor kaka afriška kolonija.

Če kje, je tu razsežno polje za udejstvovanje gospodov narodnih poslancev. Le oni, ki neprestano opozarja vlado na upravne nedostatke in pogreške ter daje pametne nasvete za izboljšanje težkih razmer, le oni poslanec, ki sproti informira ministre in druge upravne organe na posebne potrebe in želje prebivalstva ter na specifične lokalne razmere, vrši svojo dolžnost napram volilcem in državi. Veliko več ko kričavi govori v zbornici in na javnih shodih zaležejo osebne intervencije poslancev na merodajnih mestih. In ni res, da bi poslanci ničesar ne dosegli, obratno je resnica, da narodni poslanci če že ne vsega, prav veliko lahko dosežejo in da so baš oni največ krivi današnje mizerije v državi, ker ne vrše svoje dolžnosti.

Le poglejmo na uspehe v zadnjem času samo dveh slovenskih demokratskih poslancev — minister dr. Žerjav je na škodo bolan — dr. Kukovca in Reisnerja, ki sta med drugim izvojevala uzakonjenje novih draginjskih doklad za uradnike, 7 milijonov dinarske podpore iz fonda za pasivne kraje, izreden kredit za bolnice, da se lahko vidi kaj bi se dalo v Beogradu za naše lokalne potrebe doseči, ako bi bili vsi slovenski poslanci — 34 po številu — na svojih mestih. Izgovor takozvanih opozicijonalnih poslancev, da njim ni treba ničesar delati, ne drži, ker volilci od njih opravičeno pričakujejo **delo**. V ostalem so tudi opozicijonalni poslanci dobro plačani in to za delo, ne pa za lenobo, **zabavljanje in lastno reklamo.**

Niti v Avstriji niso mogli državni poslanci živeti samo od zabavljanja in razdiranja, tem manj morejo to v parlamentarni demokratski Jugoslaviji, kjer nosijo poslanci glavno odgovornost za razmere v državi. Naj le vsi volilci svoje poslance vsakokrat vprašajo, kje in kdaj so zanje zastavili svoje sile in videli boste, da se bo položaj v naši državi kmalu prav radikalno poboljšal.

Fašisti pobijajo na Reki naše ljudi

ZA PREDSEDNIKA FAŠISTOVSKE VLADE IMENOVAN POSLANEC GIURATTI.

Bakar, 10. marca. (Izv.) Na Reki se je včeraj opoldne na poziv odbora za narodno obrambo sestalo pred občinsko hišo okrog 1500 ljudi, večinoma tujcev, Italijanov. Predsednik Prodan je otvoril skupščino in predlagal v imenu fašistovske, republikanske, nacionalistične, demokratsko-nacionalistične in ljudske stranke, naj se poveri vlada fašistovskemu poslancu Giurattiju, do čigar prihoda iz Rima bo vršil vladne posle odbor narodne obrambe. Za Prodanom je govoril tudi fašistovski poslanec Stefano, ki je prebivalstvo pozival k slogi. Avtonomaški zanellijanci in avtonomaški demokrati se zborovanja niso udeležili, kakor tudi ne socialisti. Včeraj so fašisti na Sušaku oplenili trafiko Franjete. Karabinjerji so prišli prepozno. Pred par dnevi so fašisti ubili dva bivša redarja. Teror izvajajo nad meščani neovirano dalje.

Sinoči so pobili fašisti na sušaškem mostu enega Hrvata in v notranjosti mesta še dva. Imena nesrečnih žrtev so še nepoznana. Našega prebivalstva na Sušaku se polašča vedno večja panika.

Rim, 10. marca. (Izv.) Poslanec Giuratti, ki je bil imenovan za predsednika provizorne vlade na Reki, je podal ostavko na svojem poslanskem mandatu v rimskem parlamentu in bo odpotoval na Reko.

Poostritev madžarsko-avstrijskega spora

MADŽARI ZAHTEVAJO OD AVSTRIJE 46 OBČIN. — INTERVENCIJA AVSTRIJSKEGA KANCLERJA PRI VELEPOSLANIKIH. — TUDI OD ČEHOV ZAHTEVAJO MADŽARI NOVEGA OZEMLJA.

Budimpešta, 10. marca. (Izv.) Pred kratkim je stavila madžarska vlada Avstriji nove zahteve o odstopitvi nekih ozemelj ob meji. Avstrija je zahteve zavrnila z motivacijo, da jih ne predvideva niti versajska niti trianonska pogodba niti beneški dogovor. «Budapester 8 Uhr-Blatt» piše: Madžarska se je postavila spričo teh zahtev na stališče trianonske pogodbe in ne bo popustila niti spričo groženj z gospodarskimi represalijami.

Dunaj, 10. marca. (Izv.) Madžarska vlada zahteva, kakor izve vaš zastopnik od dobro poučene strani, še 46 obmejnih občin. S tem bi prišli v področje madžarske oblasti vsi novi burških premogovnikov in vsa Friedrichova posestva, ki so silne važnosti za preskrbo mesta Dunaja z mlekom.

Zvezni kancelar Schober je poslanikom Velike antante na Dunaju obrazložil položaj in so poslaniki z njim povsem soglašali. Izrazili so upanje, da bodo tudi njih vlade zastopale isto stališče. Od ureditve tega vprašanja je odvisno, ali ostane zvezni kancelar Schober na svojem mestu ali ne.

Dunaj, 10. maca. (Izv.) Iz Budimpešte poročajo: List «Az Ujszag» doznava iz uradnih virov, da je madžarska delegacija že na beneškem sestanku uveljavila svoje zahteve po delih ozemlja, katere sedaj zahteva od Avstrije in da je tedaj markiz Della Torretta obljubil svojo pomoč v tem vprašanju. Dalje trdi «Az Ujszag», da je zahtevala madžarska vlada tudi neke korekture mej s Češkoslovaško in sicer meje v ozemlju Ipolyszg do kraja Erdös-Karpatov. Tozadevna pogajanja s praško vlado se baje že vodijo in list trdi, da je dr. Beneš pripravljen pristati na madžarske zahteve.

Redukcija finančnega uradništva v Sloveniji

Beograd, 10. marca. (Izv.) Odbor za redukcijo uradništva je reduciral na seji, ki jo je imel danes popoldne, v Sloveniji v statusu finančne delegacije 45 uradnikov in 16 slug, pri finančni prokuraturi 2 uradnika, pri davčnih uradih 18 uradnikov, pri državni blagajni 2 uradnika, v katastrskem oddelku 8, pri oddelku za specialno trošarino po 5 uradnikov. Večina teh mest je danes nezasedena.

IZ ZAKONODAJNEGA ODBORA.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Danes dopoldne je imel zakonodajni odbor sejo, na kateri je razpravljal o zakonu in občni upravi. V oddelku III. so bili sprejeti trije členi brez izpremembe in z večino. Pri členih 21. in 22. so se izvršile majhne izpremembe. Pri končnem glasovanju je glasovalo izmed 22 poslanev 14 za in 8 proti. Prihodnja seja odbora bo jutri ob desetih.

SFORZA V PARIZU.

Pariz, 10. marca. (Izv.) Novi italijanski poslanik v Parizu, grof Sforza, je danes dospel semkaj.

MEDNARODNI POGOJI ZA ČEŠKI KREDIT AVSTRIJI.

Pariz, 10. marca. (Izv.) Reparacijska komisija se je danes pečala s češkoslovaškim kreditom Avstriji in je stavila kot pogoj za svoje dovoljenje zahtevo, da se zavarujejo določila člena 197. versajske pogodbe. Komisija je pristala na ukinjenje hipotek, toda opozorila je avstrijsko vlado, naj izvede gotove finančne reforme. Avstrija dobi češkoslovaški kredit 500 milijonov češkoslovaških kron pod pogojem, da porabi to vsoto v prvi vrsti za poravnavo dolgov v Češkoslovaški.

Če dobi Avstrija do 31. januarja 1923. kredit od finančnega komiteja Zveze narodov ali od katere druge mednarodne institucije, se porabi ta kredit v prvi vrsti za kritje češkoslovaškega kredita. Če Avstrija dotlej ne dobi nobenega kredita, jamči Češkoslovaški z dohodki iz železnic.

Samo pod temi pogoji bo pristala poslaniška konferenca na delno ukinjenje člena 197., ki predvideva generalne hipoteke na avstrijsko državno posojilo.

ENVER PAŠA.

Rim, 10. marca. (Izv.) Enver paša je dospel v Kabul, glavno mesto Afganistana, kjer ga je emir sprejel z vsemi častmi.

Nenadna poostritev angleške krize

ZARADI AMERIŠKE ODKLONITVE VABILA NA GENOVSKO KONFERENCO. — NOVI SRDITI NAPADI KONSERVATIVCEV NA LLOYD GEORGEA.

London, 10. marca. (Izv.) Notranjepolitična kriza v Angliji, katero so obljube konservativnih voditeljev že skoro končale, je stopila nenadoma v nov, akuten štadij. Vzrok temu sta dva politična momenta: Izjava Amerike, da se ne udeleži genovske konference in odstop državnega tajnika za Indijo Montagua.

Opozicionalni listi, «Morning Post» in listi «Northeliffovega Koncerna» očitajo Lloydu Georgu, da je Amerika zato odklonila udeležbo na genovski konferenci, ker je hotel on izrabiti konferenco v svoje namene. Ti listi pravijo, da sedaj sploh ni treba več genovske konference, ki brez Amerike itak ne bo mogla imeti uspeha. «Times» in «Daily Mail» menita, da je vzrok ameriški odklonitvi francosko-angleški spor zaradi podmornic, liberalna «Daily News» in «Westminster Gazette» potrdita, da se Amerika zato ne udeleži konference v Genovi, ker se noče pogajati z boljševiki.

Politično ozračje, ki se je bilo vsled unionističnih izjav v prid Lloyd Georgeu v zadnjih dneh že precej pomirilo, se je sedaj vnovič napolnilo z eksplozivno napetostjo. Lloyd George je bil sicer izjavil, da ostane preko genovske konference na svojem mestu, vsled najnovejšega bombardmaja konservativnega tiska pa je postalo zopet dvomljivo, če bo ostal pri svojem sklepu. Splošno prevladuje mnenje, da so med konservativci zopet prevladali ekstremni elementi, ki jim je bila itak ne nepričakovana odpoved Amerike samo dobrodošel povod, da so razbili dosežen sporazum med svojo stranko in Lloyd Georgeom ter znova otvorili srdito borbo proti obsovraženemu politiku.

Tri smrtne obsodbe pred mariborsko poroto

Maribor, 11. marca, ob 2. zjutraj. (Izv.) Včeraj cel dan od 8. naprej pa danes do pol 2. popolnoči se je vršila pred tukajšnjo poroto obravnava proti trem morilcem preužitkarja Košarja. Ta je stanoval na posestvu Marije Perša, ki je nagovarjala iz pohlepnosti po Košarjevem premoženju svojega ljubimca Muhiča, naj Košarja umori. Oba skupaj sta nagovarjala svojega pajdaša Hojnika, ki sta ga naposled tudi res pripravila k temu, da je zločin izvršil in Košarja dne 1. avgusta l. l. zavratno umoril.

Pred poroto so bili nocoj po naporni in napeti razpravi vsi trije spoznani krivim in na podlagi porotniškega krivdoreka vsi trije obsojeni na smrt na vešalah.

Vladna zmaga pri rumunskih volitvah

Bukarešta, 10. marca. (Izv.) Bratianova liberalna stranka je zmagala pri državnozborskih volitvah na vsej črti. Vladna stranka je že objavila svoj parlamentarni program, ki vsebuje te-le glavne točke: 1.) izvedbo agrarne reforme, 2.) vzpostavitev ravnotežja v proračunu, 3.) upravna reforma in 4.) nujna odločitev v vprašanju progresivnih davkov.

Rumunija in Rusija

Omejena pooblastila rumunske genovske delegacije.

Bukarešta, 10. marca. (Izv.) Rumunska vlada bo dala svoji za Genovo določeni delegaciji le zelo omejena pooblastila, ker smatra, da ne smejo vezati splošni sklepi genovske konference politike Rumunije napram Rusiji. Rumunija hoče urediti nekatere pereče probleme direktno z Rusijo, od katere hoče zahtevati rumunski zlati zaklad, ki je ostal še v Moskvi ter ob enem doseči formalno priklopitev Besarabije. Rumunija sicer želi obnovo Rusije, toda dokler se Rusija ne odzove svojim dolžnostim do Rumunije, se Rumunija ne more vezati po splošnih sklepih za rusko obnovo.

Tudi kar se tiče Avstrije in Madžarske ki se še nista odzvali imperativu svojih obveznosti napram Rumuniji, bo uveljavila Rumunija svoje zahteve.

UGODEN RAZVOJ POLJSKE VLADNE KRIZE.

Varšava, 10. marca. (Izv.) Pogajanja za sestavo vlade ugodno napredujejo in za najkrajši čas se more pričakovati, da bo uspelo Ponikowskemu zagotoviti si parlamentarno večino. Upati je, da ostane tudi v novi vladi Skirmunt zunanji minister.

BREZPOSELNOST V ANGLIJI.

London, 10. marca. (Izv.) Število brezposelnih v Angliji znaša sedaj približno dva milijona. Ker pa so se sedaj še tudi pogajanja med delodajalci in delojemalci kovinske industrije razbila, se bo prihodnji teden zvišalo število brezposelnih na približno 3 milijone.

LJUBLJANČAN RANJEN OD TRŽAŠKIH FAŠISTOV.

Trst, 10. marca. (Izv.) Pri izgredih, ki so se vršili v Trstu v noči na 9. marca je bil kot peti po fašistih ranjen prepeljan v bolnico ljubljanski trgovec Ljudevit Premšič, star 24 let. Imel je veliko, raztrgano rano na temenu, poškodbe na nosu in na gornji usnici. Ko je šel na glavni kolodvor na vlak, ga je napadla tolpa mladih ljudi in ga pretepla. Izpovedbe Premšiča sta potrdila tudi oba kraljeva stražnika, ki sta pripeljala ranjenca v bolnico.

Češka zunanja trgovina leta 1921.

Praga, 10. marca. (Izv.) Državni statistični urad objavlja podatke o češkoslovaškem uvozu in izvozu v letu 1921. Uvozilo se je 39.6 milijonov q blaga v 336.000 kosih. Izvozilo se je pa 96.4 milijone q v 4,269.000 kosih. Izvozilo se je 76.3 milijona q lesa, premoga in šote, 6 milijonov q mineralij, 4.5 milijonov q sladkorja, železnih izdelkov 2 milijona q, porcelana in stekla po 1 in tretjino milijona q. — Uvozilo se je: drv, premoga in šote 11.3 milijonov q, žita, moke, riža 7.8 milijonov centov, mineralij 8.2 milijona q, kuhinjske soli 1.4 milijona q in železnine 1.3 milijonov q.

IZ DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Danes je imel glavni odbor demokratske stranke konferenco, na kateri se je razpravljalo o ostavki notranjega ministra dra. Marinkovića. Vojvodinski radikalci so očitali dr. Marinkoviću, da je upokojil bečkereškega velikega župana dr. Bogdanova, ne da bi bil poprej konzultiral radikalske poslance iz Vojvodine, nakar je predložil minister to vprašanje glavnemu odboru demokratske stranke, ki je pa sklenil, naj ostane minister še dalje na vladi, in izrazil njegovi notranji politiki svoje zaupanje.

Nato se je razpravljalo tudi o vprašanju ostavke ministra za šume in rude, Rafajlovića, ki je prišel na zadnji seji ministrskega sveta v nasprotje z ministrskim predsednikom, ko je šlo za neke koncesije. Odbor tozadevno še ni nič ukrenil, vendar pa je sklenil delati na to, da se preprečijo vse krize v času, ko stopa ustava v življenje.

OBTOŽBA PROTI BIVŠEMU VOJNEMU MINISTRU.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Akcija proti bivšemu vojnemu ministru generalu Zečeviću je stopila v nov štadij. Prejšnji načrt obtožnice se predela in postavi na temelj predpisov vojnega zakona in zakona o ministrski odgovornosti. Poslancu Gjonoviću je poverjena naloga, da prouči zadevo in poda potem svoj referat.

TEČAJ ZA ŠEFE POSREDOVALNIC ZA DELO.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Ministrstvo socialne politike je sklenilo prirediti v Ljubljani šesttedenski strokovni tečaj, na katerem se bodo šefi delavskih posredovalnic spoznali s svojim poslom.

EN DINAR!

Daruje naj vsak v soboto in nedeljo za slovenske akademike v Brnu in Pragi.

Gospodinje! Če odidete v soboto ali nedeljo od hiše, pustite en dinar doma služkinji ali otrokom, ki ga naj izroče pobirajočim ruskim študentom. — *Komite za oskrbo ruskih dijakov v Ljubljani.*

ANTON KOLENC

Celje, 10 .marca.

Danes zjutraj ob 3. je umrl v tukajšnji bolnici po težki tritedenski bolezni prvak celjskih narodnih trgovcev gospod **Anton Kolenc.**

Izgubili smo zopet moža, kakor jih rodi današnja materialistična doba malo. Šele sedaj po smrti se nam je razkrila krasna slika vzor-rodoljuba, kot je bil pokojnik. Zlasti slovenska mladina si bo ohranila svojega velikega dobrotnika v trajnem hvaležnem spominu.

Danes popoldne je izročil pokojnikov pravni zastopnik dr. Kalan sodišču oporoko, ki mora navdati s spoštovanjem in občudovanjem vsakega narodnega človeka. V oporoki je postavil za glavne dediče svojo nečakinjo Marijo Kopušar iz Celja in svoje nečake Franca, Martina in Antona Kopušarja. Spomnil se je seveda tudi ostalih sorodnikov, poslov in svojih mnogoštevilnih birmancev.

Ogromne vsote je volil pokojnik v oporoki za narodne in socijalne namene, zlasti pa za naše dijaštvo. Glavna njegova volila so:

1.) **Za slovenske visokošolce na tuzemskih in inozemskih visokih šolah vseh vrst** (univerze, tehnike, kmetijske in veterinarske visoke šole, umetniške akademije itd.) **znesek tri milijone kron.**

2.) Za dijake srednjih šol v Celju, če so pa pokojnikovi sorodniki, tudi izven Celja, 600.000 K.

3.) Za učence kmetijske šole v Št. Jurju ob juž. žel. 30.000 K.

4.) Za reveže celjske občine 100.000 kron in za reveže rojstne občine Ljubno 50.000 K.

Vsa ta volila je smatrati kot ustanove pod pokojnikovim imenom. Upravljal jih bo poseben kuratorij, v katerega imenuje oporoka gg. dr. Kalana, ravnatelja Grudna, vladnega svetnika dr. Žužka in industrijalca Diehla. Po določilih oporoke se ima kuratorij izpopolnjevati sam.

Nadalje je določil pokojnik, **da se ima prodati njegova hiša v Trstu, ki predstavlja v današnjih razmerah večmilijonsko vrednost, izkupiček pa porabi za revno slovensko deco iz Celja.** Kuratorij naj določi po lastni preudarnosti, ali hoče za ta denar postaviti v Celju «Dečji dom», ali pa ga na drug način porabiti za določen namen.

Samoumevno je, da pokojni dobrotnik tudi raznih narodnih organizacij, v katerih je deloval, ni pozabil. Spomnil se je skoro vseh celjskih društev in ustanov z večjimi ali manjšimi vsotami. Tako je volil na primer za krajevno organizacijo JDS v Celju 2000 K, enako vsoto za Sokola, za Olepševalno društvo v Celju in mestno požarno brambo. Spomnil se je dalje lovskega društva, ribarskega društva, Glasbene Matice, Dramatičnega društva, pevskega društva, mestne godbe, Jugoslovanske Matice itd. Celjskim kapucinom je zapustil 20.000 K, šolskim sestram pa 15.000 K. Lepo vsoto pol **milijona kron je zapustil celjski javni bolnici,** toda z izrecnim določilom, da se ta denar ne sme porabiti za tekoče potrebščine, za katere je dolžna skrbeti javnost, ampak da se morajo zanj nabaviti razne moderne pridobitve medicinske vede, tako da se bodo, kakor pravi v oporoki, tudi «revnim bolnikom nudile dobrote modernega razvoja medicinske vede». Enako vsoto pol **milijona kron je zapustil za dijaški dom v Celju.**

Svojim dedičem je naposled naročil, da morajo voditi trgovino še dalje pod njegovim imenom in to tako, da bodo hranili sloves in dobro ime, ki ga ima trgovina danes. Revnim strankam morajo odpustiti dolgove, ki jih imajo v trgovini. Obenem morajo skupno s kuratorijem skrbeti za potomce onih rodbin, ki so bile izrazito narodne že v težki avstrijski dobi, tako bi kdo od teh potomcev brez lastne krivde zašel v bedo.

Ta oporoka sama govori več, kakor bi mogel še tako dolg popis pokojnikovega narodnega in socijalnega čutovanja. Pokazal je, da rajnki Kolenc s svojim neumornim delom, ki je izpolnilo celo njegovo življenje, ni zbiral premoženja radi bogastva samega, ampak da se je vedno smatral samo z upravitelja narodnega premoženja, ki ga sedaj po svoji smrti vrača narodu, od katerega ga je prejel.

Anton Kolenc se je rodil 6. maja 1868. leta pri Sv. Frančišku v Gornji Savinjski dolini. Bil je sin kmetskih staršev, ki so se odločili, da ga izuče v trgovini. Po dovršeni domači ljudski šoli je stopil zato mladi Tonček v trgovino Mahan v Velenju, kjer je preživel vsa leta svoje učne dobe, tako kakor so pač živeli takrat mali trgovci po deželi. Skoro polovico leta je prebil na romanju od sejma do sejma. Pri tem si je bil nakopal bolezen, revmo, ki ga je mučila potem skozi celo življenje. Leta 1885. je stopil kot trgovski pomočnik v trgovino Širca v Žalcu, odkoder se je preselil po par letih v Celje k Schmidlu, od tega pa kot samostojen trgovec najprej v Deutsch-Landsberg, potem v Lukovico na Kranjskem, dokler se ni naselil v začetku devetdesetih let stalno v Celju, kjer je bil eden prvih narodnozavednih trgovcev. Z neumornim delom je razvil svojo trgovino iz malih početkov v eno največjih slovenskih veletrgovin na Spodnjem Štajerskem.

V Celju je stal ves čas, tudi v najtežjih razmerah, v prvi vrsti narodnih boriteljev. Ni je menda narodne organizacije, v kateri se ne bi udejstvoval. Zato je umevno, da žaluje ob njegovi smrti vse slovensko Celje in da so izobesile mnoge narodne hiše črne zastave. Pogreb bo v nedeljo popoldne ob 4. na okoliško pokopališče.

Blag spomin velikemu narodnemu dobrotniku!

Politične beležke

+ **Kdo ima zaslugo?** Tako se vprašuje cenjeni bralec. V «Jutru» je namreč čital, da je gosp. poslanec dr. Kukovec izposloval kredit za nadaljnji obrat bolnic, katerim je grozila zatvoritev. Toda dva dni pozneje čita bralec v «Novem Času», da sta pravzaprav gg. poslanca dr. Hohnjec in Brandner od SLS in NSS tista dva zaslužna moža, ki sta vse opravila. «Odločni nastop ljudskih poslancev.» Tako je debelo tiskano. Seveda še bolj debelo zlagano. Toda SLS in NSS čutita, da so ljudje siti samega zabavljanja, in bi zato rade pokazale tudi na zasluge. Sedaj je prilika! Dr. Kukovec je najprej v klubu, potem pa pri finančnem ministru napravil vse potrebne korake, da se za bolnice porabijo potrebni zneski iz izrednih kreditov, končno se je ta znesek 1,600.000 dinarjev ugotovil na posebni konferenci demokratskega kluba s finančnim ministrom in nazadnje je ministrski svet odobril ta izdatek. Sedaj pa prideta dr. Hohnjec in Brandner in napišeta — interpelacijo. Na to interpelacijo jima minister odgovori, da je stvar že urejena in da dobo bolnice ono vsoto, ki se je ugotovila z dr. Kukovcem in demokratskim klubom. In «Novi Čas» pravi, da je to uspeh — pozneje vložene interpelacije. Ta dostojni in ljudski list niti ne vidi, kako smeši Hohnjeca in Brandnerja in jima vtika pavovo perje, s katerim se potem smešita pred onimi, ki še niso tako neumni, kakor «Novi Čas» računa, in ki so si še ohranili smisel za zdravi, četudi v tem slučaju neprostovoljni humor.

+ **«Neizbežno navzdol»** gremo. Tako trdi petkov «Slovenec». Petek je nesrečen dan. V petek je bil namreč tudi železničarski shod v Mariboru in železničar Nachtigall je med viharnim ogorčenjem očital dr. Korošcu, da je kot bivši minister saobračaja toliko škodoval železnicam, da se škoda v dvajsetih letih ne bo dala poravnati. Zdi se, da ima «Slovenec» prav in da blokaško-klerikalna manija res spravlja Jugoslavijo «neizbežno navzdol». Eden z uvodniki, drugi pa s politiko. Pa bomo že drugi poskrbeli, da se klerikalcem to «navzdol spravljanje» ne bo posrečilo!

+ **Vedeži.** Gosp. Deržič piše v Peskovem glasilu, da «nar. soc. že dobro vedo, kdo je steber države, vedo pa tudi, kdo je povzročil vseobči kaos.» Dalje g. Deržič «dobro ve, kako namerava demokratsko - radikalni blok nastopiti pri proračunu in pri volilnem zakonu». G. Deržič se pridno razvija v uglednega političnega kartenšlagerja. Samo tega še ne ve, da je on sam po svojih skromnih močeh pridno pomagal vseobčemu kaosu. Pri tem mu je dobro služil kaos, ki vlada v njegovih idejah. Zna pa že Brandner bolj skrbeti za svojo reklamo. Peskov organ nam danes daje «flajscetl»: «Poslanca Brandner in Hohnjec sta dosegla, da se izplača bolnicam za prvo silo 1,600.000 din.» Peskov organ v zadnjem času pridno daje Brandnerju «flajscetlne»! «Jugoslavija» in «Novi Čas» naj se pa med seboj pomenita, ali naj pride pri tem uspehu Brandner na prvo mesto ali Hohnjec! Zasluge imata oba — enake!

+ **Živela svoboda!** G. Gyula Szemzö je bil pred prevratom veliki župan Bačke; bil je že takrat velik gospod. Pozneje se je docela posvetil prigodnemu in hohštaplerskemu življenju in se v to svrho naselil na Dunaju, kjer je imel pristop v najboljšo dunajsko in mednarodno družbo. Morda se spominjajo naši bralci na svoječasno poročilo, da je gospod Szemyö sinu dunajskega bogataša Ledererja na kartah odvzel v eni sami noči trideset milijonov kron! Dokazalo se mu je pozneje, da je igral z zaznamovanimi kartami in da je uspeh bolj pripisati njegovi veščini igri, kot pa sreči. Denar je moral vrniti, v zapor pa — ni šel. Je že tudi tu imel «zaznamovane» prijatelje. Sedaj je spravil ta kavalir v Ledererjevo palačo bombe, enako tudi v stanovanje Ledererjevega prijatelja Glaserja, konjskega trgovca. Bombe so že tlele, tik pred eksplozijo jih je našel in jim ugasnil kresila vratar. Komisija je dognala, da bi eksplozija porušila ne le Ledererjevo, ampak tudi celo vrsto sosednjih hiš! Preiskava je dognala krivca. Szemsö je bil v Pešti aretiran s svojimi pajdaši vred. Ti pajdaši so Eötvös, Boinics, Laszlö Kozma itd. Bombe so iz madžarske tvornice. — Szemsö je pa le en sam dan sedel v zaporu. V Pešti ima ta kavalir namreč vse polno «zaznamovanih» prijateljev, zato je že izpuščen, «ledik in fraj» in se veseli zlate «krščansko-nacijonalne» svobode na madžarskem globusu.

Porotne obravnave

LJUBLJANSKA POROTA.

Porotnemu senatu je predsedoval včeraj svetnik Levičnik, votanta sta bila višji svetnik dr. Mladič in okrajni sodnik Premerstein, javno obtožbo zastopa državni pravdnik Lavrenčak.

Zadeva Hočevarja proti odgovornemu uredniku «Slovenca», g. Moškercu, je odpadla ,ker porotni senat ni več kompetenten soditi o tiskovnih zadevah.

Roparski pajdaši.

Pred porotniki se je nato zagovarjal Porle Rudolf zaradi hudodelstva ropa. Obtoženec je bil hlapec pri gostilničarki Ivančič Agati v Postojni. Ker je vedel, da ima njegova gospodinja pripravljenega precej denarja za nakup vina, je sklenil, da se v družbi s svojim tovarišem Alojzijem Urbasom in nekim neznanim Lahom polastil tega denarja. V noči dne 20. decembra 1921. je ta svoj sklep tudi izvršil, ker je vedel, da je gospodinja s svojima hčerkama sama doma. On sam se ropa ni udeležil, pač pa je budno stal na straži, da njegovih tovarišev-roparjev nihče ne opazi. Alojzij Urbas in oni Lah sta razbila okno, vdrla v hišo in grozila: «Denar ali smrt!» Gospodinja jima je vsa prestrašena izročila 3600 lir. Nato sta roparja odšla, oddala obtožencu denar in se zopet vrnila ter razbila v kuhinji malo omarico in vzela iz nje dva kilograma piškotov in več zlatnine in srebrnine. Roparji so pa okradli tudi tam stanujoča delavca Rudolfa Štunfa in Antona Tomčiliča. Po izvršenem ropu so vsi trije odšli na postajo in se odpeljali v Jugoslavijo. Ker je takoj po ropu šla gospodinja iskati hlapca, je videla, da ga ni in takoj sumila, da je bil tudi on udeležen pri ropu. Hitela je na postajo in telefonirala orožniški postaji na Rakeku o celem dogodku. Tam so orožniki roparje res prijeli, toda Alojzij Urbas jim je ušel in oblasti ga še do danes niso izsledile. Pri Porletu so dobili orožniki 850 lir, ki mu jih je izročil Urbas, kot nagrado za straženje. Obtoženec svojo krivdo priznava, naglaša pa, da osebno pri ropu ni bil udeležen.

Ker so porotniki stavljeni jim vprašanji glede hudodelstva ropa in tatvine soglasno potrdili, je senat obsodil Rudolfa Porleta

na 4 leta težke ječe,

poostrene s postom in trdim ležiščem vsakega četrt leta in s temnico vsakega 20. decembra.

Tatica iz navade.

Na to je stopila pred porotnike že 13-krat zaradi tatvine predkaznovana služkinja Ivana Krvina. Obdolženka je nepoboljšljiva tatica, ki kaj rada izvršuje svoj tatinski posel kot služkinja pri svojih gospodarjih, katere pogosto menjava. Zaradi tatvine je bila tudi pred poroto že dvakrat kaznovana po 5 in 6 let ječe. Vsega skupaj je preživela v zaporu že 19 let. Po zadnji prestani kazni je stopila v službo pri poštarju Francu Gajovcu v Cerknici. Tudi tu je pobrala svojemu gospodarju mnogo perila, čevljev in raznega blaga v vrednosti 4531 kron. Pri odhodu pa ji je gospodinja pregledala kovčeg in našla v njem ukradene ji stvari. Obdolženka se zagovarja s pijanostjo in razburjenostjo. Ker so porotniki soglasno potrdili glede na tatvino stavljena jim vprašanja, je senat prisodil Ivani Krvina **2 leti težke ječe.**

Nedolžen komunist in atentat na poštni avto.

Popoldne je razpravljala porota o trojanskem atentatu. Na zatožni klopi sedi 20letni Bregar France, ki je obtožen, da je v noči dne 2. novembra 1921. v družbi s svojim bratom ukradel iz zaklenjenega skladišča Trboveljske premogokopne družbe 20 zabojev dinamita v vrednosti 4250 kron. Ta ukradeni dinamit je potem v dogovoru z Alojzijem Bregarjem položil v noči na 4. novembra 1921. v nalašč za to pripravljeno jamo na cesti pri Trojanah, jo zagrebel in z žicami zvezal dinamit z električnim vžigalnim aparatom, ki je bil skrit v bližnjem kozolcu. Obtoženec zanikuje, da bi on vedel za bratove nakane, temveč trdi, da se je udeležil bratovega početja le na njegov poziv, ne da bi mu ta natančneje razložil pomen tega početja. Vendar pa v svojem zagovoru ni dosleden, ker končno le priznava, da mu je brat povedal, da bo nekdo prišel mimo in da bo potem že videl, ter da si je vsled tega mislil, da bo avtomobil spustil v zrak. Obdolženec pravi, da je komunist, da pa absolutno ne ve, komu je bil atentat namenjen. Zaslišan orožnik izpove, da je tudi njemu pravil obdolženec, da je inspirator celega početja njegov brat, ki je pa pobegnil neznano kam. Orožnik pravi, da si je mislil, da je bil atentat namenjen g. ministru dr. Kukovcu, ker je vedel, da se je ta takrat mudil v Ljubljani.

Glasom zvedeniškega mnenja je bila podana velika nevarnost za avtomobil, proti kateremu je bil naklep obeh bratov Bregar dogovorjen, ker bi bil avto v trenutku eksplozije zletel v zrak ter bi ga popolnoma raztrgalo in popotnike ubilo. Orožniška ovadba iz Trbovelj trdi, da je obtoženec tam priznal, da je bil z bratom natančno dogovorjen in da je vedel za njegove načrte. Ker je pri obravnavi to obdolženec tajil, je predlagal g. državni pravdnik Lavrenčak, da se kot priče zaslišijo tudi oni orožniki. Senat je predlogu državnega pravdnika ugodil, nakar se je obravnava preložila.

CELJSKA POROTA.

Žalostni slučaji neverjetne podivjanosti. — Umor lastne matere?

V četrtek se je celjska porota bavila z obtožbo proti Francu Stergarju, 26letnemu kmetskemu sinu v Slogonskem pri Brežicah, obtoženem umora lastne matere Neže. Obtožnica podaja žalostno socijalno sliko podivjanosti in zanemarjenosti, kakor je poneko med vojno zavladala v vinorodnih krajih.

Ko se je obtoženec po prevratu vrnil od vojakov, je začel ljubavno razmerje s sosedovo hčerko Marijo Radanovičevo, ki mu je aprila 1921. rodila nezakonskega otroka. Tudi še potem se je njuno razmerje nadaljevalo. Ker pa mu je mati branila — med Nežo Stergarjevo in rodbino Radanovič je vladalo staro sovraštvo — je prišlo med materjo in sinom do neprestanih prepirov, pri katerih je sin z materjo ravnal zelo surovo. Neža Stergar je sama pripovedovala sosedom, da se boji, da jo bodo ubili, in ko je bil jeseni leta 1921. njen mlajši sin doma na vojaškem dopustu, je njemu ponudila, naj bi šla skupaj v Brežice, da bo premoženje njemu zapisala. Toda mlajši sin je to ponudbo iz strahu pred bratom odklonil.

Dne 22. novembra 1921. je poslala mati sina Franca v Kapele po vino. Ta dan je še naprosila sosede, naj jej pridejo jutri pomagat pri pretakanju vina, ki je bilo prodano v Zagreb. Trije vaški fantje potrjujejo, da so istega večera iz Stergarjeve hiše slišali obupno žensko vpitje na pomoč, toda vpitje je kmalu potihnilo.

Stergar sam zanika, da bi bil ubil svojo mater, pravi, da je bil v Kapelah pri Brežicah s konji po vino; direktnega dokaza za njegovo krivdo ni nobenega. Tako je obtoženec še isti večer mater iskal pri sosedih, poklical Marijo Radanovičevo, naj mu sveti po hiši, ko je iskal mater povsod, končno je izjavil sosedom, da je najbrže kam šla, se napila in zmrznila. Istotako je govoril z nekim Josipom Krulcem, katerega je peljal k vodnjaku in mu rekel: «Pa tu notri poglej, morda je *stara* tu notri». Res se je Krulcu zdelo, da je nekaj v vodnjaku. Zahteval je od Stergarja, naj poskusi dotično stvar izvleči iz vodnjaka, in glej, bilo je res materino truplo, na katerem pa se niso poznali znaki nasilja. Vendar je bilo okrog vodnjaka videti nekaj krvavih sledov. Nanje opozorjen, se je Stergar Krulcu izgovarjal, da se je ranil na roki in da je kri njegova, toda Krulc je ugotovil, da Stergar takšne rane na roki nima ... Končno je rekel obtožencu: «No, sedaj pa veš, kje je tvoja mati ...»

Obtoženec svoje dejanje zanika in pravi, da če je bila mati ubita, so jo najbrže ubili Radanovičevi, vendar pa da on, obtoženec, nima dokaza za to svoje mnenje.

Porotniki so končno stavljeno vprašanje na umor potrdili le s šestimi glasovi proti šestim zanikalnim, na kar je bil Stergar oproščen.

Zločin, ki se je nedvomno zgodil, ostane nekaznovan, ker se ne da z gotovostjo dokazati, kdo je pravi krivec. Porotniški izrek je tudi v občinstvu naletel na živahne komentarje.

Bestijalen umor orožnika.

V petek se je celjska porota bavila z zločinom, ki je po svoji bestijalnosti brez primere v novejši slovenski kriminalistiki.

47letni orožniški stražmojster Peter Maver, doma iz Kanala pri Gorici, je bil navdušen Jugoslovan, ki je ob času prevrata z iskrenim veseljem stopil v jugoslovanski orožniški zbor. Znan je bil po izredno vestnem svojem službovanju in zelo priljubljen pri predstojnikih, tovariših in občinstvu. Dne 7. januarja 1922 pa je padel kot žrtev vojaškega begunca Franca Varleca in njegovih pajdašev, in sicer na mučeniški način. O tem umoru je «Jutro» že svoječasno poročalo. Slučaj je vzbudil v Brežicah takšno razburjenje, da so aretirane krivce orožniki morali braniti pred dejanskimi napadi razburjenega občinstva.

Franc Varlec, 21letni posestnikov sin iz Blatnega pri Brežicah, je bil junija 1920 poklican k vojakom, je pa iz Zemuna dezertiral in se vrnil k očetu Martinu. Dne 6. maja 1921 je bil aretiran, pa je 7 dni pozneje skupno z nekim drugim ubežnikom zopet ušel na izredno drzen način; skočil je namreč iz vlaka. Franc Varlec se je potem nekaj časa doma skrival, dokler ga ni 7. januarja 1922 izsledil orožnik Peter Maver. Franc Varlec je bil kritičnega dne s svojim 18letnim bratom Josipom, s 23letnim Josipom Kostanjškom in 27letnim Martinom Cerjakom na delu v domačem gozdu. Vsi štirje so z vinjeki pripravljali kolje za vinograde. (Vinjek je precej težak, nekoliko zakrivljen nož za obsekavanje, skoraj kakor manjša sekira). Ko je dezerter zapazil orožnika, se je spustil v beg, toda orožnik ga je dohitel in uklenil. Na potu sta ju potem srečala dezerterjev oče Martin in bratranec Josip Varlec Podgorski. Združenim prošnjam vse trojice se je orožnik udal ter pristal na to, da odpelje aretiranca še na njegov dom, da se tam naje ter založi s hrano in denarjem. To usmiljenje se je pa orožniku slabo povračalo. Na Varlečevem domu je domača hči Neža bratu postregla s pečenko, klobasami in vinom. Orožnik je sedel v hiši, nič hudega sluteč, in se mirno razgovarjal z očetom aretiranca. Jože Varlec, aretirančev brat se je med tem odločil za umor in to naznanil svojim pajdašem Cerjaku in Kostanjšku z besedami: «Pojdimo domov jest, pit in žendarja ubit». Vsi trije so nato prišli v hišo Martina Varleca, ki jih je pozval, naj se vrnejo na delo, oni pa so odgovorili, da hočejo še počakati na odhod aretiranca. Kmalu nato so prišli v hišo tudi še 30letni posestnik Josip Levstik in neki Andrej Križančič, o katerih je orožnik že prej sumil, da ga zasledujeta. Cela družba je bila v hiši kakšne pol ure in si je za orožnikovim hrbtom in brez njegove vednosti dajala z očmi in rokami razna znamenja.

Ko se je Franc Varlec najedel, ga je orožnik pozval, naj se pripravi, da odrineta, in je še dostavil, da ga ne bo uklenil, vendar le, če bo tant miren. Nato je orožnik prvi stopil skozi vrata v vežo. Ta hip ga je Franc Varlec naglo od zadaj krepko objel čez obe roki in puško. Isti trenutek sta Josip Varlec in Josip Kostanjšek navalila na orožnika s svojimi težkimi vinjeki, s katerimi sta ga sekala po glavi. Ko je Franc Varlec orožnika spustil, je truplo telebnilo na tla, divjaki pa so sekali dalje po glavi, vratu, životu, brcali truplo z nogami, in Kostanjšek je mrtveca še davil za vrat z rokami, da bo «bolj gvišno». Vsa soba in veža je bila pobrizgana s krvjo. Za slučaj pa, da bi se bil prvi napad izjalovil, sta Levstik in Križmančič v temni veži čakala orožnika v zasedi s sekirami. Žrtev so potem zavlekli za hlev in jo pokrili s koruznico, se vrnili v sobo, oprali kri in se preoblekli. Ko se je zmračilo, so mrtvo truplo slekli do perila, si prilastili uro, puško, municijo, torbico itd., truplo spravili na voz, tako da je sedelo, mu podvili že otrple noge in ga z vozom odpeljali poldrugo uro daleč za neki hrast v Dobrovskem gozdu, da bi se tako zdelo, da je orožnika umoril kdo iz Brežic. Neki Harapin je truplo našel in obvestil orožnike, ki so tekom enega tedna aretiral vseh 7 zločincev.

Brata Franc Varlec in Jože Varlec sta manjše, čokate postave. Govorita zmedeno, lovita besede, v isti sapi si nasprotujeta in zanikata, kar sta pravkar trdila. Končno priznavata degovorjeni umor. Tudi Josip Kostanjšek dela sličen vtis, kakor oba Varleca in priznava, da je vedel, da se umor pripravlja.

Jako porazno za oba Varleca in Kostanjša izpoveduje Josip Varlec Podgorski, ki podrobno opisuje, kako je padal udarec na udarec in kako je kri brizgala na vse strani. Ta obtoženec napravlja še dokaj dober vtis, njegova vloga pri zločinu ni docela jasna. Izjavlja, da je hotel orožnika rešiti, pa da mu to ni bilo mogoče. Martin Cerjak zanika krivdo, ravnotako tudi šesti in sedmi obtoženec Levstik in Križančič, vendar pa so izpovedi prič za oba, zlasti pa za Levstika porazne.

Senatu predseduje višji deželnosodni svetnik dr. Bratič, branitelji so dr. Hrašovec, dr. Srnec, dr. Ogrizek in dr. Zangger. Vsi obtoženci so uklenjeni. Porotna dvorana je nabito polna občinstva. Prisotna je tudi umorjenčeva vdova, rojakinja iz Proseka. V Celju kakor v Brežicah vlada velikansko zanimanje za proces in o bestijalnih morilcih se vse občinstvo razgovarja z največjim ogorčenjem in studom.

Zaslišavanje prič ni prineslo nobenih novih razkritij. Stari Martin Varlec, ki je bil prvotno tudi v preiskavi, ki pa je sedaj proti njemu ustavljena, je potrdil navedbe obtožencev. Miha Varlec, najmlajši brat Franca in Josipa Varleca, se je za časa napada skril pod posteljo, a sestra Neža je preplašena pobegnila iz hiše.

Orožnik Franc Tominšek, ki je na podlagi 1. ovadbe vodil orožniško preiskavo, je izpovedal, da je 3 tedne zaman iskal umorjenčevo puško. Prišel je Levstiku čisto slučajno na sled. Ruski begunec Abram Grekil je vedel, kje je skril Levstik puško. Prišel je lepega dne sestradan na orožniško postajo v Brežicah in prosil jesti. Ko se je najedel, je povedal kje je Levstik zakopal puško.

Na temelju izvedeniškega poročila o raztelesenju Maverja sta podala zdravnika Steinfeld in Rašp obširno izvedeniško mnenje o vzroku Maverjeve smrti. S tem je bilo dokazovalno postopanje zaključeno. Razprava je bila zaključena ob 20. uri. Nato so bila porotnikom predložena vprašanja, vsega skupaj 47 glavnih in eventualnih vprašanj.

Razprava se jutri zjutraj ob 8. uri nadaljuje.

Sokolski vestnik

Odborova seja Jugoslov. Sok. saveza se vrši dne 25. marca v Ljubljani. Pri tej priliki bo priredilo ljubljansko sokolsko društvo akademijo v proslavo 60-letnice obstoja Sokolstva.

Zletni vestnik Jugoslov. Sok. Saveza izide danes.

Priprave za sokolski zlet v Ljubljani. Naše jugoslov. Sokolstvo se mrzlično pripravlja za svojo olimpijado, ker čas brezobzirno hiti. Pomlad je že tu, s tem pa tudi čas za izbirne tekme v društvih in župah. Vesti iz inozemstva tudi govore v velikem zanimanju za naš zlet zlasti za tekme. Bratje Čehi so razvili naravnost ogromno reklamo po vseh, sokolskemu pokretu naklonjenih listih. Posamezna društva so že otvorila posebne jezikovne tečaje za srbohrvaščino in slovenščino. Z Ameriko dobivamo vedno več stikov. Od vseh strani Amerike prihajajo na Savez pisma za informacije glede zleta. Več ameriških društev je že napovedalo svojo udeležbo na zletu; prijavili so se tudi za tekme.

Politični odmevi.

Reka in Genova

Tajnik reške jugoslovanske stranke gosp. Gavro Stejić objavlja v beograjski «Tribuni» pod gornjim naslovom članek, ki zasluži, da prinesemo glavne odstavke iz njega tudi v «Jutru». Gosp. Stejić pravi med drugim:

«Malo čudno se sliši na prvi hip, ako izgovorimo v isti sapi Reko in Genovo. Vendar pa stojita obe v prav tesni zvezi. Z našega stališča ju niti ne moremo oddvojiti. Genova je nekaj, kar bo dobilo formo šele v bližnji bodočnosti, Reka pa je že tu. Reka stoji pred nami kot neovrgljiv dokaz, da Italija ni svobodna, da Italija noče in tudi ne more izpolniti niti ene svojih mednarodnih obvez. Italija ne spoštuje svojega podpisa na nobenem mednarodnem protokolu. V Italiji vlada Mussolini, ulica, mafia, nasilje. Italija ni več dežela reda in politične morale, ni več vredna mednarodnega zaupanja.

Za vse te trditve je Reka najboljši dokaz. Nezavisnost in suverenost Reke sta zajamčeni z mednarodnim aktom, podpisanimi po Italiji in kraljevini SHS. Nezavisnost Reke so priznale vse velike in male vlasti. Zanella je bil priznan kot zakoniti šef svobodne države Reke in njene provizorične vlade. Volitve v reško konstituanto so 24. aprila l. l. jasno pokazale, da Reka noče ujedinjenja z Italijo. Prišla pa je skupina tržaških fašistov, torej tujih državljanov, pa je z orožjem, z bombami in nasiljem prevrnila vso zakonsko osnovo nezavisne države. To je edin primer te vrste v zgdovini svobodnih držav. In kaj je storila Italija z ozirom na ta zločinski napad na svobodo Reke? Njena kopna in pomorska vojska sta javno sodelovali pri tem nasilju!

Ako Italija v slučaju Reke tako brutalno krši mednarodno priznanj rapallski ugovor, kako je mogoče verovati, da bo ona pozneje spoštovala obveze, ki jih bo prevzela v Genovi, Kaj ni primer z Reko najjasnejši dokaz, da nam ni treba hoditi v Genovo? Kaj hočemo v Genovi? Da podpisujemo akte, ki jih bo Italija smatrala za nove papirnate cunje, čeprav jih bo nam naprtila, kot svečane pogodbe: Naj li dajemo Italiji še naprej priliko, da bo mogla vso odgovornost zvračati na «neodgovorne elemente», nam pa dajala prazne diplomatične satisfakcije? Ne, bolje je, da ostanemo doma! Pokažimo Italiji, da za nove krpe papirja ni treba hoditi tja v daleko Genovo. Bolje je sedeti doma, kakor hoditi na konferiranje z Italijo.

Ako pa je mednarodna konferenca že potrebna — in vsi čutimo, da je potrebna — potem se nikakor ne sme vršiti v Genovi, niti v Milanu, Turinu ali Benetkah, sploh nikjer v Italiji, kjer napada Mussolinijeva ulica francoske admirale, juriša tuje konzulate, sežiga jugoslovanske državne zastave itd. Mednarodna konferenca se mora vršiti v deželi, ki je dokazala, da hoče red in mir, in ki spoštuje mednarodne dogovore. Italija ni taka in ona nikakor ne zasluži časti, da se v njej razpravlja o evropskem redu in miru. Z ozirom na nebrzdanost ulice in na slabost italijanskih oblasti inozemski delegati v Genovi ne bodo nikdar sigurni, da ne bi na svojih plečih občutili efektivnih dokazov italijanske kulture. Ako pa bomo iz obzira do zaveznikov vendarle šli tudi na konferenco v Genovi, bomo to storili v znak, da želimo Evropi reda in miru. Izjaviti pa bomo morali takoj, da bomo po otvoritvi konference zopet odpotovali, ker nas ni volja, da podpisujemo dokumente, ki jih Italija spoštuje tako, kakor vsako papirnato cunjo. Teh cunj imamo dovolj že na zalogi. Rapallo docet!»

Pomlad — politika

Bliža se pomlad. Ta sprememba, ki se vrši v božji prirodi ima pri nas še poseben značaj. Ne le v gospodarskih zadevah, kjer napeto pričakujemo, ali nam bo potek nove letine boljši in ugodnejši nego lani ter prinesel zopet dovolj izdaten pridelek, ki bo mogel naš izvoz zopet izdatno dvigniti.

Ne, pri nas ima nastop pomladi tudi — političen pomen.

Na albanski meji je sedaj mir. Ne kot znamenje ali posledica sporazuma, marveč pod vplivom «vis maior», to je zime, mraza in snega. Po zimi ni mogoče iti na plen, zato se drži takrat Albanec doma in se živi s tem, kar mu je naklonila sreča v preteklem letu. Ko pa zgine sneg, zazelene polja in pašniki, tedaj nastopi tudi čas, ko je treba zopet «na delo».

Od lanskega leta je nastopil ta novum, da je vsaj v glavnem določena meja med našo kraljevino in Albanijo. Drugič so začele evropske države priznavati albansko vlado in zveza narodov nas je že enkrat takorekoč klicala pred svoje sodišče zaradi homatij na albanski meji. V takih okolnostih stojimo sedaj pred edino možnostjo razrešitve neprilik, ki nam jih bo brezdvomno zopet prinesla pomlad tam spodaj, da izsilimo pred onim istim forumom, ki je ustvaril današnji položaj, ureditev Albanije v okviru mednarodnih pravil in zakonov.

Drugo politično spremembo nam je pričakovati z nastopom pomladi v južni Srbiji. Po vsem, kar se čuje iz Bolgarije, ni pričakovati, da bi nameravali makedonstvujušči mirovati. Čakajo nas tedaj nove neprilike. Komiti v gorah v bližini makedonsko-bolgarske meje. Gjorgjev danak — hajdučji sastanak, je staro pravilo za uporniško gibanje na Balkanu. Tudi v tem oziru čakajo našo diplomacijo nehvaležne naloge, še odvratnejše pa našo vojsko, ki jo moramo vzdrževati v vznemirjanem ozemlju v nenormalno visokem številu v oporo orožništvu. In to ni malo breme v dobi, ko se skuša šteditti na vseh straneh. Koliko milijonov nam požre vzdrževanje kordona na albanski in bolgarski meji, zlasti še ko so ravno tu komunikacije najslabše in je oskrba najtežavnejša.

Ako bomo imeli letošnjo jesen priliko konstatirati zboljšanje položaja v navedenih problemih, bomo lahko prav zadovoljni.

Turčija in antanta

Kakor znano, je danes prva vladarica Turčije Kemalova vlada v Angori, dočim sultan s svojimi carigrajskimi ministri, kolikor jih še ima, ne predstavlja nikake avtoritete več. Angorska vlada še danes ni priznala sevreške mirovne pogodbe in se nahaja torej z antanto pravzaprav še v vojnem stanju. Da se ta nevzdržen položaj likvidira, so se vršila še ponovna pogajanja med Angoro in antantinimi vladami, ostala pa so razen separatnega francosko-angorskega sporazuma brezuspešna.

Vprašanje postaja pereče sedaj pred sestankom genovske konference, ko gre za to, ali naj bo tudi angorska vlada pripuščena na konferenco ali ne. Zato je prišla sredi tega tedna v Pariz posebna delegacija angorske vlade pod vodstvom predsednika vlade Komala-paše samega, da se sporazume s francosko in angleško vlado. Po poročilih francoskih listov obsegajo angorski mirovni pogoji naslednjih sedem točk:

1.) Zavezniške čete morajo zapustiti Carigrad, kateremu se vrne njegov predvojni položaj kot glavno mesto neodvisne Turčije.

2.) Privilegiji narodnih manjšin v mejah Turčije se ukinejo.

3.) Turčija zahteva, da ne sme nobena država intervenirati v Armeniji.

4.) Zavezniki morajo priznati vse pogodbe, katere je doslej sklenila angorska vlada.

5.) Turčiji se prizna popolna vojaška, finančna in gospodarska neodvisnost ter pravica [illegible] svojo vojsko in mornarico [illegible] obrambe proti eventualnim napadom od zunaj.

6.) Grki morajo izprazniti Smirno in vse ozemlje bivše Turčije, katero imajo sedaj zasedeno.

7.) Zahodna Turčija mora dobiti avtonomijo vzhodna Tracija pa se priklopi Turčiji.

Kemal bo zahteval od zaveznikov nadalje, da se uredi vprašanje Dardanel sporazumno med Rusijo in Turčijo in bo stavil tudi zahtevo, naj plača Grška vojno odškodnino.

Umevno je, da razpravlja pariško časopisje na dolgo in široko o najnovejši akciji Kemalove vlade in prihodu delegacije v Pariz. Listi pozdravljajo z odkrito simpacijo. Angorčane in povdarjajo, da bo ohranila Francija vedno svoje simpatije do Kemalove vlade. Ob tej priliki nastopa časopisje precej ostro proti angleški politiki v Mali Aziji, češ da angleško slepomišenje z Grčijo najbolj kali iskreno prijateljstvo med Londonom in Parizom. Anglija naj že vendar enkrat neha s favoriziranjem grške imperijalistične politike v Mali Aziji in naj prisili Grčijo, da se umakne. Potem bo maloazijsko vprašanje takoj nehalo biti kamen spodtike med antantinimi državami.

Kulturni pregled

Lettres Yougo-Slaves

Zveselil sem se jih, ko sem jih našel v uglednem polmesečniku «Mercure de France». (Številka od 1. marca t. l.) Vendar enkrat!

Mercure prinaša v vsaki svoji številki takšna pisma iz drugih dežel. Zadnjič je bila Italija na vrsti, to pot mi in Španci. Jugoslovanska pisma piše Ljubo Sokolović, v francoskem pravopisu Lioubo Sokolovitch. Ne vem, ali je to psevdonim, ali ne. Če je Ljubo Sokolović sicer Srbin, kakor kaže ime, potem je gotovo bolje informiran o slovenski literaturi, ko kterikoli Slovenec o srbski! To «jugoslovansko pismo» podaja kratek pregled našega novejšega slovstva in obenem pregled slovstvenega razvoja. Žal moti obilica tiskovnih napak, ki pa gredo na rovaš francoskega stavca in korektorja.

Ob Grafenauerjevi «Kratki zgodovini slovenskega slovstva» pravi:

«Sedanji narod se sestavlja iz treh glavnih plemen, Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so se ujedinili vsled izvestnih skupnih tradicij in stoletne zavesti iste rase, vendar so pa ta tri plemena v prošlosti živele vedno v separatnih političnih in verskih eksistencah. Vkljub temu, da so se Hrvati s Srbi ujedinili jezikovno (adhésiva) s tem, da so navzeli hercegovinski dialekt za književni jezik, se vendar razlikujejo od njih po intelektualnih vplivih, Slovenci so pa obdržali svoj jezik. «Kratka zgodovina slovenskega slovstva» je dragocen vir pouka iz te tvarine, ki je še vkljub vsemu dovolj malo preiskara. Od 9. stoletja, — brižinski spomeniki — pa do petnajstega ne najdemo nikakršnih sledov slovenske literarne ali kulturne delavnosti. Vendar se pa izraža slovensko socialno in politično življenje po petnajstem stoletju v epični poeziji, ki se odlikuje okrog narodnih junakov kraljeviča Marka in ogrskega Matije, poleg drugih tipov, moških in ženskih, izolikovanih iz obeležja njih zemlje same. (Žal avtor tu ne omenja Mlade Brede, Lepe Vide, Rošlina in Verjanka itd.). Prava slovenska literarna zgodovina pričenja šele z reformacijo. Avtor omenja Trubarja, Dalmatina, Ungnada, Bohoriča, ter konterreformacijo, ki so jo jezuiti upeljali jednako kakor na Češkem po belogorskem porazu. Z njo je nad zemljo zavladal molk. Hren se je v pismu na Gregorja XIV. bahal, da je dal sežgati več ko tisoč slovenskih knjig. — Slovenska literarna renesanca pričenja z Valentinom Vodnikom, poetom in etnografom, ki kliče Napoleonu, osvobodilcu Jugoslovanov, kmalu nato utemelji veliki slovničar Kopitar slovansko filologijo, ki jo nadaljuje drug odličen Slovenec Miklošič. V isti dobi začne po Beoumarchaisu Linhart slovensko dramatiko. Leta 1812. se ustanovi v Gradcu stolica slovenščine, leta 1817. v Ljubljani. Okrog leta 1830. nastopijo nove smeri, Čop, Kastelic in prvak slovenskih pesnikov (prince des poètes slovènes) Prešern.

Sledi kratek opis Vrazovega lirizma, Bleiweisovih Novic, Janežičevega Glasnika, ustanovitev Matice Slovenske in Mohorjeve družbe, Levstik, Jenko, Stritar z Zvonom, Gregorčič, Aškerc, Jurčič, Mencinger, Trdina, Meško, Finžgar, Kette, Župančič, kateremu posveti avtor večji odstavek. Potem nam pripoveduje o Mumu, o Debeljakovem, «Solncu in sencah», o Albrechtovih «Pesmih življenja» in «Bolestnih misterijah», omenja Jožo Lovrenčiča, Bevka, Majcena, Puglja, Iz. Cankarja, Steleta, dalje nekaj najnovejših izdanj, tako «Kralja Matjaža» s kraljevimi ilustracijami «dans une manière inspiré des Japonais», Prijateljevo, Aškerčevo čitanko, Golarjevo izdajo Levstikovih Pesmi, Jučičeve Zbrane spise (Tiskovna zadruga), Cankarjevo Moje življenje, Medvedove Stare in mlade. Potem nam obeta, da bo v prihodnjih «jugoslovanskih pismih» očrtal Francozom zagrebško in beogr. literarno življenje ob Pandurovića, Popovića, Filipovića, Krleži, Vinaverju itd. in ob revijah Misao, Kritika, Nova Evropa, Venac, Zenit itd., kajti on išče ideje narodne in evropske, povedane jasno, krepko in originalno; on išče za našimi poizkusi v umetnosti in v miselnem življenju; in išče za zanimivostmi (curiosités).

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Opera.

Sobota, 11. marca: «Madame Butterfly». Red C.
Nedelja, 12. marca: Dramska predstava «Žlahtni meščan». Izv.
Ponedeljek, 13. marca: Zaprto.
Torek, 14. marca: «Trubadur». D.

Drama.

Sobota, 11. marca: «Maryša. D.
Nedelja, 12. marca: Popoldne ob treh «Svet». Izv.
Zvečer ob osmih «Prekrasne Sabinke». Izven.
Ponedeljek, 13. marca: «Maryša». A.
Torek, 14. marca: Zaprto.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE.

Sobota, 11. marca: «Cigan baron», premijera. B.
Nedelja, 12. marca: Ob pol 15. uri «Pogumni krojaček». Otroška. — Ob pol 20. uri «Cigan baron». Izv.

* * *

Drobne vesti

Združenje jugoslovanskih akvarelistov se snuje v Zagrebu po vzorcu takih organizacij v velikih mestih. Društvo, kakor pravi «Riječ», bi imelo nalogo, «slikanje starinskih gradov iz primorja» in razstavljati pri nas in v inozemstvu. Kakor hitro se sestavljo pravila, se prirede v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani velike razstave.

III. razstava kolegija jugoslovanskih grafikov je zaradi preobilice materijala odgodena na jesen.

«Putevi» mesečne svezke za umetnost i filozofiju. Izdaja Marsias. Urejujejo: Milan Dedinac, Dušan Timotijević, Marko Ristić v Beogradu. Vsebina I. številke: St. Vinaver: Prolazi! — S. Stefanović: Širim horizonta. — Milan Dedinac: Bartomejska noč. — R. Petrović: Spomenik putevima. — Todor Manojlović: Na krilima Arijela. — Ž. Vukadinović: Mali Kalimegdan. — D. Matić: Istina kao konstrukcija. — R. Mladenović: Nočna panika. S. Krakov: Saputnik. — Hronike. — Beležke.

Češko-jugoslovenska liga je priredila dne 2. t. m. v Pragi v dvorani Slačkovskega koncert, na katerem so se izvajale mešano češke in jugoslovenske narodne pesmi. Peli so: ga. Salačiva, gospodična Vejnović, in gg. Alaupović in Uhlíř.

«Ljubljanski zvon», februarski zvezek, vsebuje: Dr. V. Mole: Umetnost in narava. — J. Kozak: Tehtnica. — F. Albrecht: Iz knjige ljubezni: Moj beli albatros. — F. Bevk: Demon. — Ivan Zorec: V ljubezni. — Miran Jarc: Vaza s tuberozami. — Marija Kmetova: Preludij. — A. Vodnik: Sveti zidarji. — N. Berg: Junaki Dostojevskega in ruska revolucija. — A. Vodnik: Prisluškujoči rudokopi. — Književna poročila. — Kronika. — Nove knjige.

40letnico svojega igralskega delovanja je praznoval v nedeljo nekdanji ljubljenec beograjskega gledališkega občinstva, Milorad Petrović, sedaj ravnatelj gledališča v Skoplju.

Zologičen mazej v Splitu. Mestna občina v Splitu otvori v kratkem svoj zoologični muzej, v katerem bo v prvi vrsti zastopana celokupna fauna s splitskega Marjana. Konservator Karaman je v te svrho pripravil več sto krasnih eksemplarov.

Časopis za napredovanje regionalne kulture. V mestni knjižnici v Splitu se je sestalo te dni pod predsedstvom Jovana Cvijića okrog 40 splitskih literatov, umetnikov in profesorjev. J. Cvijić je v svojem govoru naglašal, da ima vsak kraj svoj regionalni tip in svojo regionalno kulturo. To velja zlasti za Dalmacijo, ki ima posebne interesantne oblike in kjer je življenje povsem drugačno kakor po ostali naši domovini. Cvijić je nastopil za ustanovitev poučno-literarnega časopisa, ki bi budil zanimanje za dalmatinski primorski kolorit ter bi prinašal članke o starinah, o morju in o geomorfologiji. Ta predlog je bil sprejet in sestavil se je odbor, ki se bo bavil s finančnimi vprašanji izdajanja lista.

Vzhodnoevropejski institut v Rimu se je na prizadevanje vplivnih italijanskih znansvenikov in politikov ustanovil v palači Tomassin. Italija doslej pravzaprav ni imela institucije za študij slovanskih jezikov, etnografije in kulture, kar pa je postalo zadnje čase nujno potrebno. Načelnik instituta je senator Ruffini, znan slavofil. Institut si osnuje veliko zbirko in bo podpiral inozemske profesorje in dijake v Rimu ter izdajal več revij in informacijskih listov.

Nova češka glasba. Vitezslav Novak je dogotovil muzikalno ogrodje svoje pravljične opere «Lucerna», čije libreto je vzel iz neke Jiraskove igre. — Ladislav Vycpalek je izdal kantato za zbor in orkester «O zadnjih ciljih človeštva». — Rudolf Karel je uglasbil ciklus Macherjevih pesmi ter izdal operi «Ilzino srce». — Jaroslav Křička je končal kantato na IV. poglavje evangelija sv. Matevža. — «Brněnska Beseda» je pretekio nedeljo prvič izvajala Janačkovo pesnitev «Amarus», novo Foersterjevo delo «Štirje junaki» in Ostrčilovo «Legendo o sv. Citi». — Dirigiral in vodil je izvedbo dirigent Krapil.

Usoda češkega umetnika. Češki violinski virtuoz Norbert Kubat je napravil turnejo po Italiji. Dne 17. t. m. bi bil moral koncertirati v Verdijevi dvorani v Milanu. Ker pa je bilo prodanih le malo vstopnic, je Kubat v hipnem obupu tik pred nastopom na odru ušel na trg in se tem v neki stojnici obesil na žrebelj. Svoji nevesti je zapustil pismo, da ne more več dalje prenašati razočaranj svojega umetniškega poklica in da se noče «vrniti k njej kot premaganec». Kubata so rešili in obstoja upanje, da ozdravi.

Petrograjska «zimska palača» se pretvori v umetnostno-zgodovinski muzej. Palača je že urejena v ta namen. Poleti se otvori tudi oddelek za sibirsko in ukrajinsko umetnost.

Samomor madžarskega slikarja. Znani madžarski slikar Tihamer Margittay se je v petek zjutraj ustrelil in na zadobljeni rani par ur kasneje umrl. Margittay je veljal kot eden najbojših predstavitelјev novejše madžarske slikarske umetnosti. V zadnjih letih ga je začel zapušati vid in strah pred oslepljenjem ga je pognal sedaj v smrt.

Nov Lionardo. V Budimpešti so našli med zapuščino grofa Esterhazyja nek originalen karton da Vincija, ki predstavja sv. Ano. Sedemdeset let je veljala ta slika za izgubljeno. Sedaj jo bodo spravili v neki muzej. Kupci ponujajo zanjo nad 5 milijonov kron.

„DRAGICA“

Francoski roman spisa! G. M. de Bièvre.

«Ali bova samo plesala ali tudi kramljala,» je vprašal vojvoda.

«To in ono, kakor vam drago,» sem odgovorila.

In že sva letela in se vrtila v divjem plesu čez dvorano. V skritem budoaru — kako sem tja priplesala, sama ne vem — me je posadil na divan in sedel kraj mene.

«Pripeljal sem vas semkaj, da vam razodenem svojo ljubezen do vas», je rekel v šali.

«Storite to, vojvoda», sem odgovorila, «samo ne pričakujte, da bom zardela — razočarani boste».

Temna razsvetljava je zakrivala rdečico mojega obraza. Sklonil se je do mene in začel: «Vedno lepša ste zame. Kraljice plesa ste, ne, kraljica sveta. Moja vlada me je poslala v diplomatični misiji v različne dežele, nekoč tudi na dvor etiopskega kralja. Ženske so tam črne, toda lepe; marsikatera zna koketirati kakor kaka Parižanka.»

«Torej ste tudi zamorkam dvorili?»

«Ženske vseh barv in dežel sem okusil, na Japonskem. Javi, domovini lenih Kreolk. Indiji. toda moje srce še nikoli ni za nobeno žensko tako gorelo kot gori v tem treutku za vas, samo za vas.»

Bila sem vsa preplašena. To niso bile običajne fraze. Nekaj je bilo v tem tonu in teh besedah. Da bi zakrila svoj strah, sem začela govoriti o Lipu. «Kako bi se Lip čudil, če bi vse to slišal! On je mnenja, da sem premalo sorazmerno zrašena.»

«Lip je pohalin.»

«Dobro bi bilo, če mu to poveste; ustom diplomata gotovo verjame.»

«Noč in dan vidim samo vašo nebeško sliko pred seboj.»

To me je spomnilo na Lipa, ki je tudi vedno govoril o noči in dnevu.

«Postajam ljubosumen! Če Lip ljubi svoje življenje, naj mi gre s poti! Nikar naj se ne postavlja med vas in mene!« Ves se je razburil in nato začel v mirnem tonu: «Oprostite moji divji ljubezni!»

Vselej, kadar sem ga srečala, me je pridobil s svojimi lepimi besedami in tudi sedaj sem bila kakor mali škrjanček v kremljih kragulja.

Pokleknil je predme in mi poljubjal roke. Čutila sem skozi rokavice, kako lepo okrogla usta ima, kako so tople njegove ustnice in vso vročino poljubov.

Vzpel se je do mene, me objel in se približal z ustmi mojemu obrazu. Že sem ga hotela suniti nazaj, dvignila sem roke — toda vedno bližji mi je bil. Zmagovalno me je prižel k sebi, že sem čutila dih njegovih usten — kar naenkrat pa me je spustil, vstal in pobral pahljačo, ki mi je padla na tla.

Franc je stopil v budoar.

Nikdar ne pozabim pogleda vojvode Calbo. To je bil pogled ptice roparice.

Franc je stopil k meni in me je odpeljal tako pogumno, da kaj takega nisem pričakovala. Rekel je, da me hoče peljati k bufeju, pa me je peljal skozi dvorano v malo cvetlično sobico.

Četrto poglavje.

Franc, to vam je fant z dežele, dobrodušen, preprost orjak modrih očij, plavolas, rdečih lic in vedno v zadregi. Ima lep gradiček in veliko posestvo — nevestam in njih materam kar oči žare, kadar so v njegovi družbi

Rada sem ga imela. Zadnje čase pa sem napravila nanj globok vtis — in to mi je Marie-Fleur takoj omenila — zato sem mu vedno nagajala, da je bil nazadnje ves zmešan. Njegov sedanji nastop pa mi je bil zelo dobrodošel in zopet sem mu začela nagajati.

Ves v zadregi je stal Franc pred mojim sedežem.

«Gospodična Dragica, vi ste . . . . ste . . .»

«Jaz bolj sveža kot cvetice na vašem vrtu?»

«Da, prav to sem hotel reči. Ah, če bi se znal lepo izraziti, bi vam povedal . . .»

Ustavilo se mu je, pogledal je v nebo in iskal v zvezdah pravih besed. Nato me je obupno pogledal. Zopet sem mu pomagala: «Povedalj bi mi, kako zelo vas razburja moja navzočnost.»

«Da, da. Srce mi bije; ne morem . . .»

«Ne morem dihati.»

«Ne, diham že še; ampak ukradli ste mi . . .»

«Vam tudi?»

«Kradete torej tudi pri drugih . . .?»

«Spanec in apetit.»

«Da, čisto prav! ko bi se znal tako lepo izraziti kot vi!»

Dobri Franc si je obrisal znojno čelo, kakor da je ravno razcepil seženj drv. Pahljala sem mu lice od vseh strani. Zelo veselo in razposajeno sem nadaljevala: «No, vi pa ne boste ravno lakote umrli, prav nič ne hujšate.»

Gledal je v svoj klobuk in iskal v njem pripravnega odgovora. Naenkrat se je odrezal: «Pač, bujšam — v notranjosti — čeprav se ne vidi. Misel, ki me . . .»

«Noč in dan muči . . .»

«Da, da! Saj res! Noč in dan se mi sanja o tem.»

«Dobro ste povedali, ljubi Franc. Vidite, saj gre.»

Tu se je ojunačil in zagrmel: «Jaz ljubim!!!» —

«In ne pride vam na misel nobena beseda, ki bi to razodela . . .»

Oddahnil se je in korajžno odgovoril: «Povedal sem! Ah! — Že davno sem vam hotel priznati. Kamen se mi je odvalil od srca.»

Vsa košata sem sedela zmagoslavno na klopi. Dobri Franc je bil imeniten ženin — vsaka deklica bi me zavidala radi njega — in jaz sem ga pripravila do tega, da mi je priznal, da me ljubi. Tudi zapeljivi Španec mi je priznal. Treba mi je samo da se odločim; toda za koga?

* * *

Vojvoda Calbo je tvoril kotiljon, njegov tamburin je bil poln pisanih trakov. Po dveh, treh šaljivih turah so se morale dekleta postaviti za zaveso in skozi njeno razpoko pomoleti ven vsaka svoj mezinec. Jaz sem šla nalašč zadnja in gledala sem, kako vsak go-

Skladatelj Felix Weingartner bi bil imel te dni postati dirigent slavne berlinske filharmonije, kar je pa preprečilo berlinsko časopisje, ki je otvorilo proti njemu ogenj vseh kalibrov radi njegovega pacifističnega zadržanja za časa vojne in doseglo, da je glasbenik ponujeno mu častno mesto odklonil.

Izkopnine v Palestini. V pariškem epigrafičnem institutu akademije je referiral član sveta za starino v Jeruzalemu Nahum Slouš o najnovejših arheoloških preiskavanjih v Tiberiji. Tam so odkopali znamenito Hamatha-sinagogo, cel kup mozaikov z metričnimi figurami stebrov, kapitelov in drugih predmetov.

Darmstadt ima novo gledališče. Pred kratkim — 25. januarja je pogorela opera v Darmstadtu in z njo vred Wagnerjev rokopis «Thannhäuserja». Sedaj so prezidali v operne namene malo deželno gledališče, v katerem so te dni že uprizorili Mozartov «Cosi fan tutte».

Nova opera «Romeo in Julija». Takih oper je doslej dosti, pa se malo uprizarjajo, ker so povečini slabe. Sedaj je zložil eno Italijan Ricardo Zandonai. Uprizorila se je z velikim uspehom v Rimu.

Nova Galsworthyjeva drama. «Mob» je doživela svojo evropsko premiero v Breslavi. Doslej se je ta politično-socialna drama uprizarjala samo v Ameriki. Drama ima za vsebino napad Anglije na slaboten narod, ki se obupno bori za svojo prostost. Vsa Anglija je navdušena za vojno, le eden, poslanec More nastopi v parlamentu zoper krivico in vsa javnost ga zato obsodi in prekolne. Tudi soproga ga zapusti in končno ga druhal ubije.

Novo delo Maksa Halbeja. Znani avtor «Mladosti» je napisal tridejansko groteško «Kikiriki», ki se prvič uprizori dne 11. t. m. v Magdeburgu.

Henry Bataille umrl. Rojen je bil dne 4. aprila 1872. v Nimesu. Bil je plemič. Dovršil je univerzo v Parizu in Versaillesu, nakar se je posvetil slikarstvu, pozneje pesništvu. Po nekaterih fantastičnih prvencih je začel pisati sociološke študije. Svoje najboljše pesmi je izdal v zbirki «Le beau voyage». Leta 1901. je izdal album esejev pod naslovom «Tetes et pensées». Izmed drugh del naj omenimo novele in romane «L'enchantement», «Le mosque», «Madam Colibri» in «La femme nuć». Bil je vse življenje zdrav. Umrl je nenadoma za kapjo dne 2. t. m. v Parizu.

Silvio Pellico. Te dni bo sto let, odkar so prepeljali italijanskega pesnika in pisatelja «Mojih ječ» iz benečanskih zaporov v Spielberg pri Brnu. To stoletnico bodo po vsej Italiji slovesno praznovali.

K šestdesetletnici Strzygovskega. Dne 7. marca t. l. je praznoval znani dunajski vseučiliščni profesor umetnostne zgodovine dr. Jožef Strzygovski svojo 60-letnico — v Ameriki, kjer prireja po večjih mestih predavanja. Rojen je bil v Biali pri Bjelicah, študiral v Berlinu, Dunaju in Monakovem. Njegova dela so neštevilna. Omenimo naj morda samo nekatera: «Barok pri Rafaelu in Correggiu», «Mala Azija, novo polje umetnostne zgodovine», «Srpski psalter», «Upodabljajoča umetnost vzhoda», «Nastanek krščanske cerkvene umetnosti», «Armenska arhitektura», «Eimabne v Rimu» itd. Strzygovski je eden izmed prvih umetnostnih zgodovinarjev naše dobe. Od leta 1909 dalje predava na dunajski univerzi.

Tatvina umetnine. Iz katedrale v Bracianu pri Rimu s oodnesli neznani zlikovci velko, tridelno altarno sliko, katero sta naslikala leta 1315. Gregor in Donat d'Arrezzo. Slika je imela ogromno vrednost.

Iz življenja in sveta

Konec ruskih velikih knezov

Pri radikalnem «čiščenju» boljševikov med člani rodbine Romanovcev so izgubili življenje tudi veliki knez Nikolaj Mihajlovič, njegov brat Jurij in veliki knez Dmitrij Konstantinovič, mlajši brat znanega pesnika K. R. (Konstantino Romanovca).

Ruski general Brummer pripoveduje v «Revue des Deux Mondes» podrobnosti o smrti imenovanih. Veliki knez Nikolaj Mihajlovič (vnuk Nikolaja I.) je do izbruha boljševiške revolucije živel v svoji petrogradski palači. Bil je znan zgodovinar. Njegova znanstvena dela si bodo ohranila trajno vrednost in so mu tudi po vsej pravici priborila članstvo Akademije znanosti.

V marcu 1918 je Nikolaja poslal prosluli šef črezvičajke Urickij z Dmitrom in Jurjem v Vologdo v prognanstvo. Tam si živeli v dveh sobah navadne lesene hišice. V juliju pa so jih sredi noči nepričakovano strpali v navadno ječo.

Ko je julija prišla vest, da je car Nikolaj II. umorjen, je vesti takoj sledil ukaz črezvičajke, naj velike kneze zopet spravijo v Petrograd. Namestili so jih v preiskovalnem zaporu Spalarnaji, kjer so se znašali nad njimi prav neusmiljeno. Mnogi zasebniki so se vkljub temu trudili, da jih osvobode, in celo Lunačarski, prosvetni komisar, ima zasluge v tej smeri. Zares se mu je tudi posrečilo, da je v Moskvi izposloval pomiloščenje velikih knezov. Toda Žinovjev, diktator Petrograda, je dotično brzojavko baje nalašč zadržal. Mudilo se mu je, da iztrebi vse Romanovce.

Ubili so jih zares 29. januarja 1919, opolnoči. Vsi trije veliki knezi so dobili ukaz, da se pripravijo na pot, toda brez prtljage. Veliki knez Nikolaj je nosil v rokah mačico, od katere se ni nikdar ločil. Na navadnem vozu, v spremstvu šestih mornarjev, so prepeljali velike kneze v Petropavlovsko trdnjavo. Tu je nanje čakal četrti, veliki knez Pavel Aleksandrovič, mlajši brat Aleksandra III. Tudi njega so spravili na ta kraj.

Uradnik Črezvičajke prečita obsodbo. Vkljub mrazu — 20 stopinj pod ničlo — se morajo obsojenj sleči do srajce. Potem jih odvedejo na Trubeckega bastijon, kjer je bil že izkopan skupni grob. Vsaka žrtev koraka sredi dveh vojakov, ki ga držita za roki. Eden vojakov zavrešči: «Kolika čast za nas, da gremo z velikimi knezi pod roko na sprehod!» Ko korakajo mimo trdnjavske cerkve, kjer se nahajajo grobovi rodbine Romanov, se veliki knezi prikrižajo. Drug vojak pa zakliče: «Kaj vam pomaga ta klimba? Vsejedno vas postrelimo! Ne boste ležali pod mramorom, ampak pod deskami!»

Tik pred usmrtitvijo je veliki knez Nikolaj svojo mačico izročil nekemu vojaku. Vojaki so za svoje delo dobili vsak po poldrug funt kruha . . .

Ko se moži kraljevska hči

Ako se pri nas izkaže komu čast, kot se spodobi, se piše takoj o bizantinizmu. Vedno pozabljamo, da v kralju ne častimo osebe, ampak predvsem predstavitelja države. Preziranje zunanjih oblik še ni dokaz demokratizma. Angleži so demokratičen narod in vendar so ohranili do svoje dinastije spoštovanje, ki spominja v ceremonijah na prav stare čase.

Princesa Mary, edina hči angleškega kralja, se je na pustni torek poročila z lordom Lascellesom. Odkar se je pred nekaj meseci izvršila oficielna zaroka, se je v angleški javnosti neprestano govorilo in pisalo o mladem paru. Princesa Mary je namreč izredno popularna in splošno priljubljena, zato je bila njena poroka pravi praznik za ves London: ulice so bile nabito polne in vse je navdušeno pozdravljalo mlado nevesto.

Gostje so prišli ta dan v London od vseh strani države, samoumevno pa tudi iz drugih držav, zelo mnogo tudi iz Amerike. Okna ob ulicah, kjer je šel svatovski sprevod, so bila že davno razprodana za gledalce. V westminstersko katedralo, kjer se je vršila poroka, je bil dovoljen vstop le proti vstopnici, ker bi bila sicer prevelika gneča. Navadne vstopnice so se prodajale po nekako 5 tisoč naših kron. Okna ob ulicah so stala 100 liber šterlingov, torej nad 100.000 naših kron. Po poroki sta se peljala novoporočenca daleč na okrog po londonskih ulicah, da ju je moglo pozdraviti čim več ljudi.

Naravnost velikansko je bilo število darov, ki jih je dobila nevesta. Seveda so razne tvrdke to porabile za svojo reklamo. Tako so n. pr. bili na trgovinah napisi: Mi delamo princesi Mary za balo klobuke, rokavice, obleko... Neka modna tvrdka je izpostavila v izložbenem oknu obleke vseh dotedanjih kraljevskih angleških nevest od davnih časov do kraljičine Mary. Med tem pa je nevesta sprejemala darove. Od jutra do večera so se vrstile deputacije iz raznih krajev, ki so prinašale darove: da bi ne bilo preveč enakih darov, se je vse natanko sporočilo v listih. Res ni lahka stvar izbirati svatbene darove, posebno za kraljevsko nevesto je težko izbirati kaj primernega. Darovati je hotel vsak kraj in stan kaj posebnega, galanterijske tvrdke so ji dale dragoceno pahljačo, graverij umetniško izdelano taso, strežnice za časa vojne (princesa Mary je bila tudi med njimi) so ji dale smaragdno tiaro, društvo bančnih uradnic ji je poklonilo zlato pero, s katerim se je zapisala poroka v zapisnik itd. Angleški umetniki so prinesli nevesti portret — ženina. Skratka narod je znesel princesi Mary vkup celo balo, vkljub temu, da je nevesta proglasila, da darove odklanja in naj se obrne vse v dobrodelne namene. Zato pa so darove razstavili in pobirali precej visoko vstopnino, ki je vrgla za dobrodelne namene za naše pojme naravnost ogromne vsote.

Tudi tujci so se udeleževali tega londonskega veselja. Čehi so n. pr. darovali nevesti lepo skledo iz brušenega stekla; nesel jo je princesi neki 8letni deček Doležal, ki se sedaj baha, da ga je Mary poljubila.

Poroka je vzbudila v Londonu in v celi Angliji tako pozornost, da so ljudje za nekaj časa skoraj pozabili na politiko. Zdelo se je, kakor da hoče biti ves narod deležen veselja, če kralj moži svojo edino hčer.

Sprejem v diplomatsko službo

Kmalu po osvobojenju in ujedinjenju, leta 1919., je bila razglašena naredba o organizaciji ministrstva vnanjih zadev ter diplomatskih zastopstev in konzulatov naše kraljevine. V smislu te naredbe bi moral vsakdo, ki želi biti sprejet za urednika v ministrstvu za vnanje zadeve, položiti poprej diplomatski izpit. Naredba je ostala na papirju in sprejemali so se še nadalje kandidati tudi brez diplomatskega izpita. Sedaj je vnanji minister dr. Ninčić odredil, da se ima omenjena naredba iz leta 1919. tudi v resnici izvajati. Nedavno je bila imenovana komisija za diplomatski izpit. Člani komisije so: predsednik vseučilški profesor dr. Stanojević za nacionalno zgodovino; vseučiliški profesor dr. Novaković za mednarodno pravo, prof. vojne akademije Starčević za francoski jezik, rizen tega kot zastopnika ministrstva direktor dr. Janković in šef političnega odelenja dr. Nastasijević.

Komisija je izdelala pravilnik za sprejem v diplomatsko službo, ki pride v najkrajšem času pred ministrski svet. Po tem pravilniku se vsako leto razpiše natečaj za toliko novih uradnikov, kolikor jih ministrstvo potrebuje. Za natečaj se lahko javijo naši državljani, ki so dovršili univerzo, ki so stari vsaj 22, a ne več kot 30 let, ter so zadostili vojaški dolžnosti. Kandidati polagajo pismeni izpit iz zgodovine in francoskega jezika — in ustmeni izpit iz mednarodnega, javnega in privatnega prava, diplomatične zgodovine 19. stoletja, narodne zgodovine, politične geografije Evrope in specijalno balkanskega polotoka ter o ureditvi in administraciji ministrstva vnanjih del.

Letos bo razpisan natečaj za 15 novih mest. Prijaviti se je do dne 15. maja, izpiti pa se vrše od 15. do 30. junija. Izpit morajo polagati tudi oni uradniki ministrstva vnanjih zadev, ki so bili imenovani po 5. maju 1919.

Gospodarska vprašanja

INOZEMSKO POSOJILO V ZVEZI Z GRADBO IN EKSPLOATACIJO ŽELEZNIC.

Inž. Vasilij Marković je priobčil v reviji «Novi život» zanimiv članek, iz katerega posnemamo sledeče:

Sledeče inozemske firme so izlicitirale še pred vojno železniške proge v kraljevini Srbiji in dobile posamezne njihove dele v delo.

1.) Firma Schifer iz Budimpešte je dobila v delo drugo sekcijo proge Paračin-Zaječar, vendar je bil pozneje s to firmo dogovor ukinjen.

2.) Firma Mange iz Pariza je istotako dobila v delo progo Paračin-Zaječar, vendar se je to delo ukinilo, in se pozneje dovršilo v državni režiji na račun tvrdke. Država se še danes pravda s to firmo.

3.) Tvrdki Besen iz Pariza je bila dana proga Zaječar-Negotin. Ta je sicer dokončala delo, vendar traja tudi z njo spor še danes.

4.) Nekatere proge na ozemlju prejšnje kraljevine Srbije je prejela v delo leta 1914. francosko-srbska družba pod sledečimi pogoji:

Za vse delo in nabave železniškega materijala so se določile sporazumno z ministrstvom javnih zgradb cene za vsako stvar posebej. Cene so v glavnem one, ki so takrat veljale za železniška dela, izročena podjetnikom. Vlada ima pravico konkurenčnim potom ugotoviti najnižje cene za vagone in lokomotive francoskih tovarn, predno bi imela ta družba pravico opcije za predloge, ki izgledajo najpovoljnejši. V slučaju, da družba odbije na ta način ugotovljene cene, ima vlada pravico nabaviti vozni park, kjer hoče, vendar družba v tem slučaju ne bo investirala svojega denarja za to nabavo. Vse cene se plačajo v srebru razven nabave tračnic, železnih konstrukcij in voznega parka, za katerega se zahteva zlato. Po tem dogovoru je družba začela z gradbo raznih železniških prog v Srbiji v letu 1914. Napoved vojne je ukinila nadaljno delo. Po vojni je bil dogovor s to družbo ukinjen.

7% drž. investicijsko posojilo pomeni v železniški gradbi novo perijodo. Od 500 milijonov dinarjev je določenih 165 milijonov za dovršitev započetih železnic. Ob priliki licitacije, ki se je vršila pred nekoliko meseci za gradbo nekaterih srbijanskih prog, ki se plačajo iz notranjega posojila, ni niti ena inozemska tvrdka dobila na licitaciji železniške proge v delo, ker so bile vse te tvrdke nesorazmerno dražje od naših domačih podjetnikov.

Iz vseh navedenih podatkov se razločno vidi sledeče:

1.) da v izbiri inozemskih tvrdk nekdanja srbska vlada in deloma tudi današnja ni imela srečne roke;

2.) da je bila za zgradbo železnic ugotovljena stalna cena za kilometer gotove proge, ali pa posebne cene, bodisi v slučaju oddaje proge katerikoli tvrdki potom koncesije, bodisi da je država gradila sama potom podjetnika.

Pri pogajanjih za inozemsko posojilo je postala ponudba tvrdke Bolton & Co. za zgradbo nekaterih prog v naši državi najresnejša. Ta ponudba pa za nas ni ugodna, ker v njej ni določena stalna cena po kilometru gotove proge, temveč je določeno, da se plačajo družbi vsi stroški z dodatkom 15 odstotkov podjetniške nagrade. V vsakem slučaju je treba računati, da bo ta ponudba pri najboljši kontroli še vedno 10 do 20 odstotkov dražja že zaradi tega, ker družba nima nobene potrebe, da pri gradbi železnic štedi.

Z omenjeno ponudbo za gradbo nekaterih srbskih železnic in posebno *za gradbo Jadranske železnice* je v zvezi tudi naše inozemsko posojilo. Vsled slabih izkušenj in vedno se ponavljajočih sporov z graditelji železnice mora biti naša vlada pri sklepanju pogodbe za inozemsko posojilo prav posebno previdna, da ji inozemec ne paralizira dobrin inozemskega posojila s škodo, ki nastane državi pri slaboizgrajenih železnicah, katerih zgradba je stavljena kot pogoj za dajatev posojila.

PRIPRAVE ZA II. LJUBLJANSKI VELIKI SEJEM.

(2. do 11. septembra 1922.)

O priliki naše prve velesejmske prireditve v Ljubljani leta 1921. se je izkazal razstavni prostor v izmeri 25.000 km² veliko premajhen. Iz tega vzroka se ni moglo ozirati na vse prijavljene interesente, posebno na one ne, ki so se prijavili v zadnjih mesecih pred otvoritvijo. Da se temu pomanjkanju prostora odpomore, se bo za letošnjo prireditev razstavni prostor povečal na približno 60 tisoč kvadratnih metrov. Izkazalo se je pa že sedaj, ko je splošni interes veliko večji kot pretečeno leto. Posebno živahno se priglašajo tvrdke iz južnih krajev naše države in inozemstva. Novo dodeljeni prostor se bo začel prirejevati, čim postane vreme konstantnejše. Načrti se že izdelujejo, in upamo, da se bo celotna slika še bolj izpopolnila.

Prijave k udeležbi prihajajo dnevno številno, vendar pa je opažati, da ravno lanski razstavljalci še čakajo. Od več strani smo čuli, da isti mislijo, da jim je razstavni prostor itak že zasiguran. Temu pa ni tako. Sejmski urad se mora strogo držati načela: «Kdor prej pride, prej melje» in se ozira na prijave samo po vrstnem redu njihovega dohoda. Veliko bolj agilne pa so one tvrdke, katere se lansko leto prireditve niso mogle udeležiti zaradi pomanjkanja prostora. Apeliramo torej na lanske razstavne tvrdke, da se požurijo s prijavo, ker se jim lahko v nasprotnem slučaju pripeti, da bodo prišle s svojimi prijavami prekasno in se bo v zadnjem trenutku pokazalo žalostno dejstvo, da bodo stale kot pretečeno leto cele grupe interesentov pred velesejmsko pisarno in čakale, kdaj odpade kak m², katerega bi potem zasedle. Požurite se torej industrijci, obrtniki in veletrgovci, ker čas beži.

Prireditev obeta biti še veliko bolja kot lansko leto. Inozemstvo se že z nestrpnostjo ozira na nas in na naše zmožnosti v industriji in obrti. Najcenejša in najrentabilnejša reklama je danes razstava na velesejmih, kjer dobite gotovo naročila, ki Vas zaposlijo mesece in mesece. Urad velikega ljubljanskega sejma posluje permanentno na razstavišču ob Gosposvetski cesti in je s potrebnimi informacijami vsakomur v času od 8. do 12. in od 15. do 18. ure na razpolago. Pripominjamo še, da se morejo dobiti v ljubljanski velesejmski pisarni informacije in prijavni dokumenti za velesejem v Zagrebu.

• • •

= **Vprašanje Italijanske eskomptne banke.** Kakor poročajo iz Rima, je prišlo do sporazuma med likvidatorji Italijanske eskomptne banke in konzorcijem, ki ima nadaljevati bančno poslovanje.

= **Povišanje carin v Avstriji.** Dne 9. marca je stopil v veljavo v Avstriji novi carinski pribitek, ki je povišan od 500-kratno na 700kratno.

= **Davka proti 6odst. šestletni avstrijski državni zakladni boni.** Dne 1. m. m. je izšla nova serija 6odst. avstrijskih državnih zakladnih bonov, serija 1922—I. Tudi zakladni boni te serije se lahko na četrt leta odpovedo. Obrestni boni so 1. februarja in 1. avgusta plačljivi. Povračilo se izvrši najkasneje do 1. februarja leta 1928.

= **Splošna depozitna banka na Dunaju** povišuje svojo glavnico od 750 na 1 milijardo avstr. kron.

= **Podraženje tobaka v Avstriji.** Kakor poročajo z Dunaja, se bodo podražile v Avstriji cigare za 200 odst., a cigarete za 100 odst.

= **Povišanje glavnice zavarovalne družbe «Dunav».** «Dunav» splošna zavarovalna d. d. na Dunaju povišuje delniško glavnico od 4 na 12 milijonov a. K.

= **Mednarodna borza v Bratislavi.** Češkoslovaška vlada namerava osnovati v Bratislavi mednarodno borzo za valute, efekte in blago.

= **Minimalne cene hmelju v Češkoslovaški.** Iz Žatca poročajo: Na seji državnega hmeljskega urada so se določile sledeče najnižje cene za hmeljske pokrajine v Češkoslovaški: Žatec 9000 do 3500 Kč, Roudnice 2800 do 3300 Kč, Ouštek (Auscha) 2600 do 3100 Kč za 50 kg.

= **Prometno posojilo v Rumuniji.** Direkcija rumunskih železnic je zaključila s skupino bank posojilo v znesku 600 milijonov lejev. Denar se bo uporabil za popravila in za nabavo železniškega materiala.

= **Ponarejene rumunske novčanice.** Podružnica Narodne banke v Temešvaru javlja, da je prišlo v promet mnogo ponarejenih bankovcev po 500 lejev.

= **Madžarska zopet tiska bankovce.** Iz Budimpešte poročajo, da vodi direktor madžarske emisijske banke pogajanja s curiško tiskarno Orell-Füsoli glede tiskanja novih bankovcev.

= **Povišane železniške tarife na Madžarskem.** Madžarska vlada je sklenila, da se z dnem 17. t. m. poviša železniška in brodarska tarifa za 20 odst. pri potniškem in za 10 odst. pri tovornem prometu.

= **Povišanje uvozne carine v Albaniji.** Albanski finančni minister je izdal novo carinsko tarifo, v kateri so postavke za blago iz inozemstva za štirikrat povišane.

= **Odpust metalurgičnih delavcev v Angliji.** Iz Londona poročajo: Ker delavci niso pristali na znižanje mezd, so lastniki angleških metalurgičnih tvornic odpustili vse delavstvo, tako da bo 1 milijon delavcev brez posla.

= **Stinnes pride v Budimpešto.** Kakor poroča «Magyar Lloyd» pride te dni Hugo Stinnes v Budimpešto, kjer bo konferiral z vodilnimi osebnostmi madžarske industrije železa.

= **Insolvenca curiške banke.** Banka za trgovino in industrijo v Curihu je zaprla svoje blagajne.

= **Rekordno leto ameriških vstavitev plačil.** Lansko leto je bilo v Zedinjenih državah nenavadno mnogo ustavitev plačil in konkurzov. Ako se izvzamejo polomi bank in posameznih oseb, se je otvoril leta 1921 konkurz nad 19.652 tvrdkami s skupnim stanjem dolgov v znesku 627 milijonov dolarjev. Leta 1920 je bilo le 8881 insolvenc s skupnim stanjem dolgov v znesku 295 milijonov dolarjev. V Zedinjenih državah že izza leta 1915 ni bilo toliko insolvenc.

= **Gospodarsko zboljšanje v Zedinjenih državah.** Iz Washingtona poročajo: Ministrstvo dela je prejelo iz 231 mest Zedinjenih držav poročila o splošnem gospodarskem položaju. Iz teh poročil je po «Chicago Tribune» razvidno, da je izza početka februarja opažati splošno zboljšanje. Brezposelnost se je v vseh industrijskih panogah razen v tekstilni industriji zmanjšala.

= **Vrednost uvoza lesa v Dansko** je znašala lansko leto 57 milijonov danskih kron proti okoli 118 milijonom leta 1920 in istotoliko leta 1919.

---

spod željno išče drago mu ročico; to je bilo pa težko, kajti imele smo rokavice na rokah.

Tamburin je zagrmel· nekdo je prijel mojo roko, kar na hitro, brez obotavljanje. Kdo je tisti, ki nima nikoli sreče — kdo drugi kot Lip. Zaveza je padla. In res je bil Lip.

Gledal je prestrašeno in žvižgal, kot da je naletel mesto na vilo na star mah.

Roka Marie-Fleur je ležala v roki Franca. Njen mili obraz je žarel. Tako nedolžno se je naslanjala nanj kakor se nežni slak ovija žitne bilke.

De Baquin, katerega je teta pri igri popolnoma porazila, je tudi prišel poskusiti svojo srečo z zagrinjalom in prijel za prst Klavdije. Skrivala je svojo nejevoljo, kolikor je mogla, in mu zapeljivo se smehljaje rekla: «Gospod de Balaquin, vi hočete plesati? Vroče vam postane in to vam še škoduje.»

«Vroče pri srcu, mogoče, gospodična», se je odrezal, «toda to še ni nikomur škodovalo. — Poskusil sem svojo srečo in bila mi je mila. Sicer pa nisem niti za hip dvomil; takoj sem prijel za prstek, ki je moral biti vaš. Tu se človek ne more varati: eleganca, ljubkost in lepota!»

«To vse naj je v mojem prstu?«

«Da — toda to še ni vse . . .»

Dalje nisem čula, ker sta se že oddaljila. Gospod de Balaquin je plesal tako načičkano, da se mu je kar videlo, da še ni pokopal vseh svojih nad. Vedela sem, da je zelo ugajal v družbi še tiste čase, ko je baron Livarot dvoril moji teti. Kar plaval je na perotih svojega fraka, gibal se je kakor v neskončnem, sinjem vsemiru. Teta seveda ni zamudila prilike in ga je poklicala iz njegovih rožnih sanj v bridko, žalostno vsakdanjost.

«Vseknite se, gospod de Balaquin!» Bilo je, kot da bi ga z vodo polil, takoj je spustil svojo plesalko in začel iztikati po žepih za robcem.

Jaz sem plesala z Lipom, ki je vedno uhajal iz takta in me s tem silil k nelepim kretnjam.

«Saj mi stopiš na nogo!» sem zavpila.

«Nasprotno, ti boš meni, ljubica... Zato se oni španski diplomat tudi ni upal.»

«Se je raje zabaval in me občudoval.»

«Revež! K sreči je prišel Franc in ga rešil; saj je hotel že zaspati!»

«Ni bilo videti, da hoče zaspati. Sicer pa je zelo vljuden.»

«Potem se šali s teboj. Pazi se ga!»

«Nehaj! Spremi me do stola! — Pri plesu je ravno čas za kaj takega!»

Gospodje so vse uredili za večerjo. Sedli smo za male mizice, Lip se je zvijal ob strani Klavdije, jaz pa sem vse tako uredila, da sem sedela v bližini vojvode. Mislila sem, da bo Lip poslušal, kako me vojvoda hvali in občuduje. S samimi cvetkami me je posipal. Na Španskem imenujejo to celo posniško: eshar flores, cvetke posipati, senoriti dokazati, da je njena lepota vzrok vse ljubezni. Kako da sem ga očarala — eh, Lip! — Toda Lip ni čul ničesar. Vso mizo je zabaval s svojimi družabnimi dovtipi: Najprej je oponašal muho, ki brenči po sobi in se naenkrat zaleti v okno, potem je sviral na kolenih koračnico in tako dalje. Kljub poklonu Calba, kljub svojemu ponosu bi bila najrajše prav blizu njega in se smejala njegovim šalam.

Saj se tako rada smejem, tako rada. Ah, kdor se rad smeje, se včasih tudi bridko joka.

(Dalje prih.)

BRANISLAV NUŠIĆ:

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

«Tudi Velimir Rajić je storil tako.»

«Kdo? Velimir Rajić?»

«Tisti mladi pesnik.»

«Pa kaj je z njim?»

«Tudi on?»

«Ubil se je?»

«Ne, ampak umrl. Kar zapiskal, enostavno zacvilil je človek.»

«Pa zakaj?»

«E, vrag vedi, od bolesti mogoče, od trpljenja.»

Ubogi Rajić, slab, da je komaj samega sebe nosil, ni mogel prenesti tega strašnega poloma. On ni jadikoval. ni tožil, ne tarnal, on je kar vriskal od bolečin, ki so začele grizti naše očetnjave. Nesreča je sledila nesreči, polom polomu, vriskanje vriskanju in tako je poginil. Vse njegovo življenje je bila ena sama velika bolest, bil je pesnik trpljenja in umrl je kot žrtev svoje bolesti.

Ko sem tako, v vogalu sedeč, razmišljal o usodi Glišića, Uskokovića in Rajića, stopi predmé osivelo človeče ter prekine moje razmišljanje.

«Gospod moj, tam za plotom, poleg načelstva umira neki Igravec.»

«Igravec?» se začudim.

«On pravi tako!»

Odšel sem, kamor mi je pokazal oni in razgovor v kavarni se je nadaljeval najbrže tako-le:

«E težko nam, že za plotovi umiramo.»

Tam za načelstvom, za plotom je ležal na zemlji, naslanjajoč svojo glavo na zid beden človek. Povešena lica, nabuhla, modrih usten, izbuljenih oči je nesrečnik trepetal po vsem telesu, ves umazan, neobrit, odpet, in težko, bolestno je dihal v smrtni grozi.

To je bil Milodrag Baković, član kraljevega gledališča v Beogradu.

Poznal me je, pa ni mogel izpregovoriti besede, le zastokal je:

«... prosim ... voz ... bolnišnica ... jaz umiram ... kakor pes ...» —

Prosil sem ljudi, da mi poiščejo kje kak voz. Ves ta čas pa sem stal poleg ubogega Bekovića, ki je težko ječal v vročici.

Poleg mene je ležal v blatu v vsej svoji lepoti tako ponosni princ Karl Heinz, poleg mene je ležal v blatu nežni idealist Arman Duval, ležal je ponosni vitez Don Enrico od Palaciosa, ležal je bedno za plotom kakor zapuščen pes in bolestno stokal. In spomnil sem se tisti trenutek, ne vem zakaj, njegovega Griše, ko je popil iz Marušine čaše strup in zdelo se mi je, da šepeta Grišine besede: «V meni vse gori, dih mi zastaja ... ogenj me žge ... smrt ... smrt ...»

In vse njegove uloge se odvijajo pred menoj. Spomnim se Manelika, tistega junaka zverinske moči, ki govori: «Dovolj je srce! ni treba orožja!» Tistega, ki ubija Sebastjana, jemlje Marto v naročje in vpije množici: «Proč od tod, proč od tod, ubil sem volka, ubil sem volka!»

In ta mlada moč leži izčrpana v blatu.

Spomnim se toledskega viteza Enrica, kako v poslednjem smrtnem poljubu srka strup z Mafarkinih ustnic in pada ponosno poleg nje.

Ta ponos, ta strašni ponos leži zdaj tu v blatu.

In zopet se oglašajo v moji duši Grišine besede: «Vse gori v meni ... dih mi zastaja ... ogenj me žge ... smrt ... smrt ..»

In stopa predme kot Leertes, stoječ v grobu, ki vpije iz njega:

«Zdaj zagrebite živega in mrtvo,
napravite gomilo, da kot gora
visoko dvigne se čez Pelijon,
čez sinji vrh Olimpa!»

Odnesli so ga v bolnico, kjer je umrl.

Poslednje nade.

Pozna noč, a moravske divizije od nikoder. Stanovanjski oddelek je prispel zjutraj, zvečer je prihajalo še nekaj štabnih oficirjev, in dolgo v noč se je ljudstvo zgrinjalo na ravninici za občinsko hišo, tam pred Bajazitovo džamijo, od koder je lep razgled po labski cesti. Vsakdo je želel na lastne oči doživeti prihod vojske. Mnogi so ji šli daleč nasproti po prištinski cesti, da bi čimprej zagledali divizijo, ki nam reši Kosovo, ta majhni košček Srbije in kakor so prikrito upali, pribore tudi Skoplje. Bolgari prodirajo na fronti, potekajoč po desni obali Binačke Morave in zapadnih parobkih Karadaga, čez prešovske in kačaniške klance ter po stari cesti, ki vodi preko višanja iz kumanovske kotline v moravsko. Njihove navale odbijata z obupno hrabrostjo bregalniška in vardarska divizija, toda Bolgari pošiljajo sedaj, ko imajo na vseh straneh proste roke semkaj nove in nove moči, tako da postaja ta krvavi boj vedno obupnejši. Bolgari dobro vedo, da je to poslednja odločilna borba, katere je še zmožen ostanek razbite srbske vojske, pa bi si na vsak način radi prisvojili po ceni slavo, da so oni zadali poslednji udarec srbski državi; njih dosedanje zmage nad našo armado, razdeljeno na tri fronte, so bile v vojaškem pogledu lahke, toda plačali so jih drago.

Zaprti v kosovski kotlini, brez vsakega prometa s svetom in z ostalimi deli domovine, medsebojno zvezani edino s telefonskimi žicami, ki od zore do mraka brne med Mitrovico, Kuršumilijo, Gilanom, Ferizovičem, nismo vedeli prav nič več, kaj se drugje odigrava. Verovali smo, kakor so nas neprestano prepričevali, da se bije istočasno s tem bojem na Gilanski Moravi, baš tako strašni na Vardarju; tam prodirajo Francozi od Krivolaka proti obalam Treske, kjer se bodo prikopali do Šarovih pobočij in bodo izprožili roko našemu desnemu krilu. Na ta način bi bil seveda zgrajen močan zid na desni strani Morave in Vardarja, ki bi branil ves del nove Srbije in bi v skrajnem slučaju lahko omogočil pravilno umikanje, če bi bilo potrebno.

Da nas zazibljejo v nevednost in nam zamegle trezen in stvaren pogled na naglo se razvijajoče stvari, so nam pošiljali take lažnjive vesti, katerim smo trdno zaupali.

Ni torej čudno, da je pomenil prihod moravske divizije, znane po svojih slavnih bojih za nas mnogo več, kakor je zaslužil v resnici. Mi smo pričakovali od tega silnega ojačenja fronte odrešenje vsega, kar se je pričelo rušiti. Da, še več. Videli smo v duhu že osvobojeno Skoplje, vzpostavljeno zvezo s Solunom, polne vozove hrane prihajati v te kraje, kjer sta glad in pomanjkanje že brusila svoje ostre zobe.

Zategadelj smo se zbirali vsi na cesti, na ravnici pred Bajazitovo džamijo, od koder smo nestrpno pogledovali po lalski cesti. Žene in otroci, čakajoči prav do noči pred hišnimi vratmi, so šli spat, ko je že ležala nad Prištino gluha noč.

Hiša, kjer sem stanoval, je bila daleč od ceste, po kateri bi morala priti vojska; zato sem se pozno v noči z malo svetilko v roki vrnil, da bi vseeno pričakal moravsko divizijo. Na lastne oči sem jo hotel videti, da se zopet ojunačim. Nove nade bi osvežile od mračnih slutenj poplavljeno dušo, kakor se bolniku vrača zdravje, če le vidi zdravnika.

Nad Prištino je plavala tema deževne jesenske noči. Po hišah so umrle svetilke, nema tišina je zavladala. Tupatam zaloputnejo vrata ali okno, odmeva korak zakasnelega se grešnika, ki še dosihdob ni našel prostora, kamor bi položil svojo trudno glavo ter tava zdaj po mračnih ulicah, podtikajoč se ob kamenite pragove.

Skozi to temo proseva bleda svetloba, kakor osamljena lučka na grobu. Tam od kavarne prihaja, kjer se zbirajo čez dan begunci, pa polegajo ponoči vojaki, rekruti, novi prišleci, po mizah in pod njimi, tako da je bolj podobna skladišču izloženega blaga, kakor pa prostoru, v katerem spe ljudje. Tja sem se namenil, da počakam moravsko divizijo, če staknem sredi grmade utrujenih ljudi vsaj ped prostora.

Skozi odprta vrata je bušila vame soparica ljudskega znoja, zemlje in vlažnih opank. Na tleh so trdno spale žene in vojaki. Obrazov nisi videl, le težko dihanje, grčanje, gost in dušeč vzduh je plaval nad njimi. Pod stropom je visela privita umazana svetilka, ki je razodevala le konture teles, toliko, da jih človek ni pohodil.

V vogalu kavarne, pri oknu je v temno senco zavit čepel oficir, pokrit s plaščem. V obraz mu nisem videl, ker je imel čepico potisnjeno tesno na oči. Ko me zagleda, obotavljajočega se pri vratih, me povabi k sebi.

«Tukaj-le, če hočete, lahko sedete» in pokazal mi je povaljano vrečo. Preskočim nekoliko teles in sedem na vrečo. Bleda svetloba moje svetilke posije na črno, ožgano oficirjevo lice, na čutaro, ki jo je držal na kolenih, iz katere je od časa do časa krepko potegnil. Dvoje živih, svetlih oči je gledalo po kavarni, a na obrazu se je izražala težka utrujenost, obči znak vseh, ki si jih srečaval zadnje čase.

«Gotovo nimate prenočišča?»

«O, imam, ampak malo bi še posedel; rad bi pričakal moravsko divizijo. Davno bi že morala biti tu.»

«Slišal sem, menda pride», odgovarja malomarno oficir. Nobene važnosti ni pripisoval temu dogodku.

(Dalje prihodnjič.)

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte, priporoča svoje publikacije:

Zbirka „Slovenski pisatelji“.

Urednik *dr. Ivan Prijatelj.*

Josipa Jurčiča zbrani spisi. I. zvezek. Broš. D 10·—, po pošti D 1·50 več. — II. zvezek D 8·—, po pošti D 1·50 več. — III. zvezek. (V tisku.)

Simona Jenka zbrani spisi. Uredil dr. J. Glonar. D 11·—, po pošti D 1·50 več.

Dr. Iv. Tavčarja zbrani spisi. VI. zvezek. Broš. D 19·—, po pošti D 1·50 več.

Stritarjeva antologija. Uredil dr. I. Prijatelj. Broš. D 8·—, vez. D 11·—, po pošti D 1·— več.

Izven zbirke:

Fr. Milčinski, Drobiž. Zbirka humoresk. Broš. D 11·—, vez. D 13·—, po pošti D 1·— več.

Anton Novačan, Veleja. Drama. Broš. D 7·—, vez. D 10·—, po pošti D —·75 več.

Damir Feigel, Tik za fronto. Broš. D 9·—, vez. D 13·—, po pošti D —·75 več.

Ante Debeljak, Solnce in sence. Pesmi. Broš. D 3·—, vez. D 7·—, po pošti D —·50 več.

Fr. Zbašnik, Pesmi. Broš. D 8·—, po pošti D —·50 več.

Cankarjev zbornik. Uredil dr. J. Glonar. Broš. D 18·—, vez. D 21·—, po pošti D 2·— več.

Dr. Iv. Lah, Noč na Hmeljniku. D 4·—, po pošti D —·40 več.

Simon Jenko, Pesmi. Vez. D —·7, broš. D 4·—, po pošti D —·50 več.

Zbirka „Prosveti in zabavi“.

Igo Kaš, Dalmatinske povesti. Broš. D 4·—, vez. D 6·—, po pošti D —·50 več.

Jos. Starè, Lisjakova hči. Povest. Broš. D 4·—, vez. D 6·—, po pošti D —·50 več.

Dr. H. Dolenec, Izbrani spisi. Broš. D 5·—, vez. D 7·—, po pošti D —·50 več.

J. Stritar, Sodnikovi. Broš. D 7·—, vez. D 10·—, po pošti D —·50 več.

Zbirka Mladinskih spisov.

Cika Jova-Gradnik, Pisani oblaki. Vez. D 7·—, po pošti D —·40 več.

Dr. I. Sorli, Bob in Tedi, dva neugnanca. Broš. D 6·—, vez. D 8·—, po pošti D —·75 več.

Cika Jova Zmaj-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez. D 5·—, po pošti D —·35 več.

I. Waschtetova, Pravljice. Z barvanimi slikami. Vez. D 11·—, po pošti D —·50 več.

Zbirka Prevodne knjižnice.

F. M. Dostojevskij, Besi. Roman v treh delih. Broš. v dveh zvezkih D 13·—, vez. v eni knjigi D 18·—, po pošti D 2·— več.

Edmond de Goncourt, Dekle Eliza. Broš. D 5·—, vez. D 7·—, po pošti D —·60 več.

Mig. Cervantes, Tri novele. Broš. D 4·—, vez. D 6·—, po pošti D —·50 več.

Anatole France, Pingvinski otok. Broš. D 11·—, vez. D 14·—, po pošti D 1·— več.

Barbusse, Ogenj. Broš. D 18·—, vez. D 22·—, po pošti D 1·— več.

* * *

A. Cehov, Sosedje in druge novele. Broš. D 5·—, vez. D 7·—, po pošti D —·50 več.

Shakespearjeva dramatična dela.

Prevel *Oton Župančič.*

Sen kresne noči. Broš. D 8·—, vez. D 11·—, po pošti D —·50 več.

Macbeth. Broš. D 8·—, vez. D 11·—, po pošti D —·75 več.

„Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I. in II. zvezek: *A. Melik,* Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. D 6·—. II. del, vez. D 12·—. Za oba zvezka po pošti D 2·25 več.

III. in IV. zvezek: *Dr. Fr. Weber,* Uvod v filozofijo. D 18·—, po pošti D 1·— več.

V. in VI. zvezek: *A. Melik,* Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. D 15·—, po pošti D 1·15 več.

VII. — IX. zvezek: *Dr. Prijatelj,* Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma. Cena mehko vezani knjigi D 23·—, po pošti D 1·50 več.

X. zvezek: Stříbrný-Glonar, Simon Gregorčič. (V tisku.)

Zbirka političnih, gospodarskih in socialnih spisov.

Dr. Bogdan Derč, Dojenček. Broš. D 3·—, po pošti D —·35 več.

Dr. J. Demšar. Spolne bolezni. Broš. D 3·—, po pošti D —.35 več.

St. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj. Broš. D 4·—, po pošti D —·35 več.

Leonid Pitamic, Pravo in revolucija. Broš. D 2·—, po pošti D 25·— več.

Dokumenti o jadranskem vprašanju. Broš. D 5·—, po pošti D —·35 več.

Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo. Broš. D 8·—, po pošti D —·35 več.

Vl. Corović, Rasa in vera v srbski prošlosti. Broš. D 4·—, po pošti D —·35 več.

Fr. Goršič. Socijalna zaščita dece in mladine. 10 D.

Dr. J. Tičar, Boj nalezljivim boleznim.

Razne brošure.

Dr. Fr. Ilešič, Vežbenica hrvatsko-srbskega jezika. D 18·50, po pošti D 1·— več.

Ustava kraljevine SHS. Cena D 3·—, po pošti D —·25 več.

Poglavje deveto in deseto kazenskega zakonika za Srbijo. Cena D 3·—, po pošti D —·25 več.

Stanovanjska naredba in pravilnik. Cena D 2·—, po pošti D —·25 več.

Občinski volilni red za Slovenijo. Cena D 4·—, po pošti D —·25 več.

Volilni red za ustavotvorno skupščino. Cena D 4·—, po pošti D —·25 več.

Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov SHS. Broš. D 9·—, po pošti D —·75 več.

Albert Sič, O slovenskih narodnih nošah. Cena D 2·—, po pošti D —·25 več.

Fr. Heller, Prigode gospoda Collina. D 5·—, po pošti D —·75 več.

Ljubljanski Zvon. Mesečnik za književnost in prosveto. 1921. Letna naročnina D 45·—. Letnik 1919: D 30·—, letnik 1920: D 30·—, po pošti D 5·— več.

V letu 1921 je izdala Tiskovna zadruga dosedaj že 21 knjig in brošur. Vse zbirke se nadaljujejo. Sprejemajo se stalni naročniki na vse publikacije ali samo na posamezne zbirke. Plačuje se lahko tudi v mesečnih obrokih.

„A I 935“ ali kino življenja.

Vöslau je letovišče blizu Dunaja. Lani ni imelo dovolj živil. Občinski oče Frömmel je k sreči imel svoje «zveze» Njegova znanka, poštnega uradnika gospa Marija Gellör, je imela adoptivnega očeta. Ta se je imenoval Andrej Medicus, baron von Mainburg, pod ranjko Avstrijo je bil c. k. korvetni kapetan, sedaj umirovljen. Stari morski volk sedaj trguje z rumunsko moko. Seveda z uspehom. Gospa Gellör je malo po njegovem odhodu v Rumunijo pokazala občinskemu očetu Frömmlu pismo z romunsko znamko. Hura! Vöslau bo kmalu sit — (sita, sito?) — ker je že na potu žito. Veliki donavski parnik Szent István, do vrha krcat z moko za Vöslau, je že na potu. Baron Medicus de Mainburg prihaja sam s tem parnikom!

Oh! Dunajsko časopisje poroča kmalu na to iz donavske Lom-Palanke žalostno, toda resnično vest, ki jo je listom telefoniral sam tajnik dunajskega rumunskega poslaništva: Szent István se je potopil in moka z njim, baron de Mainburg je sicer živ, toda težko ranjen na stegnu. In zopet pozneje prinašajo iz Sibina, iz bolnice, pomirjevalne brzojavke. Baronova rana se leči! Pacient se počasi popravlja. Potem ozdravi in pride k moči, odpotuje na Reko, tam proda enega svojih lepih rozdov italijanski lesni družbi za milijon lir. Z Reke se odpelje kapitan v Genovo, pa ne z ladjo, ampak z svojim avtomobilom A I 935, ki ga je kupil v Rumuniji. V Genovi dvigne one tri milijone lir, ki mu jih dolguje zavarovalnica za nezgodo Szent Istvána. Na to se baron okrene. Kam? Seveda domov, v Vöslau, da obišče svojo drago pastorko, gospo Gellör, in jej izroči dragocene darove iz Rumunije in Italije. Tudi mora iz dobljene zavarovalnine odrajtati občini vöslavski odškodnino na nesrečno potopljeno moko, in končno ali se ne bi tudi osebno spoznal z občinskim svetnikom Frömmlom?

Toda nesreča nikdar ne miruje. Z nesrečo, ki se je sedaj pripetila baronu, se je pred štirinajstimi dnevi obširno pečalo vse dunajsko časopisje. Debeli naslovi so pripovedovali o strašnem roparskem umoru na vozni cesti med Benetkami in Mestre. Briganti so napadli avto A I 935 in umorili lastnika, bivšega c. k. korvetnega kapitana Medicusa de Mainburga. Da si je truplo bilo razmesarjeno, se je identičnost dala dognati, saj se je na umorjenčevem stegnu videla brazgotina od one izlečene rane, dobljene pri potopu Szent Istvána . . .

Razburjenje na Dunaju. Listi so dobili to vest od poluradne zasebne korespondence Herzogove, ki jo je dobila pri korespondenčnemu biroju, ta pa zopet od nemškega poslaništva, kajti baron Mainburg je bil po rodu iz Hannovra. Dunajska policija je pričela z delom. Brzojavila je beneški policiji najtočnejše podrobnosti, saj se je umorjenčeva pastorka v spremstvu občinskega očeta oglasila na policijski direkciji na Schottenringu in na centrale ime natančno navedla vse vsote, ki jih je umorjenec imel pri sebi. Tudi je pokazala njegova pisma, kjer je bilo zapisano, kaj vse ji prinaša ljubeznjivi in nesrečni adoptivni očka v dar. Že sama darila so bila vredna več milijonov avstrijskih kron, — kaj še vse drugo! Zato so časopisi prinašali cele kolone o dogodku z beneške ceste in oškodovanka je razpisala dvajset tisoč lir nagrade za onega, ki najde morilca nesrečnega milijonarja.

Kmalu nato je policija prijela — gospo Gellör samo! Izkazalo se je namreč, da gospod Medicus baron de Mainburg nikdar ni bil v imeniku ranjke c.k. avstro-ogrske marine, in sploh v nobenem imeniku, ampak da sploh nikdar in nikjer ni živel, razen v fantaziji goljufive ženske. Goljufive? Žive duše ni ogoljufala za en sam avstrijski vinar, tudi ni imela nikdar takšnega namena. Le pesniško navdahnjena je bila in si je izmislila cel roman. Pa s kolikim talentom! Ustvarila je pravcatega romanskega junaka, tako živega in verjetnega, da se je časopisje dvakrat bavilo z njim, vöslavski občinski svet je z njim korespondiral, celo avto A I 935 je bil res nekoč prodan iz Avstrije v Rumunijo, stara pisma so kazala pristne poštne pečatne žige, vsaka podrobnost je bila pristna. — Roman, v katerega se je vživela žena nižjega poštnega uradnika, je prav dober, čeprav nekoliko kinematografski roman!

Gospa Gellör ni nikogar ogoljufala. Zato so jo te dni izpustili iz zapora, že radi ubogega malega dekletca, ki ga je prinesla seboj v policijski zapor. Proti «pisateljici» senzacijskega romana «A I 935» so pa naperili proces radi «potegavščine oblastnij». Ona priznava in pravi, da je le posnela dejanje kriminalnega romana, ki ga je nekoč nekje čitala. Morda bo še hudo kaznovana, uboga nadarjena «pisateljica», radi svoje žive fantazije, a gospa Hedwig Courths-Mahler, ki piše tako slabe romane in ki jo slovenske in hrvatske dame tako rade čitajo, še vedno ni zaprta, čeprav se ji ni nikdar posrečila tako živa figura, kakor je «umorjeni» baron Mainburg. Nasprotno, gospa Courths-Mahler dobiva dobre honorarje in tantieme! Ali je to pravica?

TEKMECI BERNARDA SHAWA.

Dramatik Bernard Shaw je vesel človek. Pred kratkim so londonski časopisi razposlali vprašalne pole svojim naročnikom, kdo so trije največji Angleži sedanjega časa. Večino so dobili Lloyd George, Bernard Shaw in znani «filmstar» Charlie Chaplin. Na neki pojedini so vprašali Shawa, kaj si misli o tej družbi. Rekel je: «Proti Chaplinu nimam nič».

ŠTAMPILJE iz kavčuka CIRIL SITAR LJUBLJANA Sv. Petra cesta 15 200

Zidano poslopje

(v ploščini od 200 m³ dalje),

ki se da preurediti za mehanično delavnico

se išče 653

za nakup ali pa proti najemnini v sredini mesta ali tudi okolici. Ponudbe pod «Mehanična delavnica» na **A'oma Company, d. z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3.**

Zahtevajte v kavarnah, gostilnah, brivnicah in javnih lokalih „JUTRO“

Razpošiljalna **„KONKURENCIJA“** Ljubljana - Zg. Šiška

priporoča **„Slovenski bombaž“** za pletenje znamke „Jagnje“ 800 v vseh idočih barvah in vsake debelosti.

Blagovolite vzeti na znanje otvoritev nove trgovine z železnino in s stroji na debelo in drobno

Pozor!

ŠOŠTERIČ, PETAN & ERKER

v Ljubljani, Resljeva cesta št. 20

Pozor!

katero tvrdko pri nakupu posebno priporočamo slav. **občinstvu, obrtnikom,** zlasti **trgovcem na deželi.** 636

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepleskano hišo, pohištvo in lakiranje raznih „koles“ v peči, naj se obrne na tvrdko

Tone Malgaj, stavbni in pohištveni pleskar in ličar **Ljubljana,** Kolodvorska ulica 6.

Mali oglasi

stane do 20 besed Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besed 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanje, spremembe do 20 besed 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besed 2 Din. — Plača se vnaprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Prodajalka 649

se takoj sprejme proti dobri plači. Izurjena mora biti v vezenju na šivalne stroje. Naslov v upravništvu «Jutra».

Kupim

Damsko kolo, 630

dobro ohranjeno, se kupi. Ponudbe na upravo «Jutra».

Kopirna preša, 637

rabljena, se kupi. Ponudbe na Novak, Ribnica, Dolenjsko.

Vreče 605

vsake vrste iz jute, tekše in papirnate kupuje vedno in v vsaki množini ter jih plačuje najbolje trgovina J. Kušlan v Kranju (Gorenjsko).

Prodam

Premog, 655

2500 kalorij, droban, za kurjenje parnih strojev, se proda po Din 1150·— pro vagon. Anton Srebotnjak, Ljubljana, Kolodvorska ulica 31.

Proda se 638

več dobro ohranjenih stanovanjskih vrat in sobnih peči. Simon Gregorčičeva ul. 11/I.

Lokali

Trgovec 643

išče prostore za trgovino na deželi za v najem ali kupiti. Ponudbe je poslati pod «Trgovec» na upravo «Jutra».

Krojaška delavnica

z vsem inventarjem se odda v podnajem, oziroma sprejme se kompanjon ali prostor odda za kako drugo porabo. Naslov pove uprava «Jutra». 597

Trgovski lokal 635

za manjšo pisarno in manjše ročno ali večje skladišče pritlično v Ljubljani se išče. Oboje je lahko tudi na dvorišču, eventualno združeno v enem večjem prostoru, najraje v sredini mesta. Ponudbe pismeno na upravo «Jutra» pod «Trgovski lokal».

Nepremičnine

Hiša 654

z lepim trgovskim lokalom na prometnem kraju, 4 minute od električne železnice, se radi bolezni zamenja za posestvo na deželi ali pa se ceno proda. — Naslov pové Ad. zavod Drago Beseljak in drug, Ljubljana, Sodna ul. 5.

Dopisovanje

Mladenič,

trgovsko naobražen, 28 let star, se želi v svrho ženitve seznaniti z gospodično ali vdovo, ki ima lastno trgovino ali kapital, katerega bi potem skupno obrnila v trgovski promet. Le resne ponudbe je poslati s sliko pod: «Kovati si bodočnost» na upravo «Jutra». 625

Razno

Dobra priložnost.

Kdor mi odkupi celo opravo, obstoječo iz kompletne spalnice, kuhinjske oprave itd., odstopim dotičnemu stanovanje, obstoječe iz dveh sob in kuhinje v centrumu mesta. Stranke brez otrok imajo prednost. Le pismene ponudbe pod «Stanovanje», poštnoležeče Ljubljana I. 639

Zveza Slovenskih trgovcev in združene veletrgovine v Celju naznanjajo tužno vest, da je njih družbenik, gospod

Anton Kolenc

veletržec v Celju,

dne 10. t. m. ob pol 3. uri zjutraj po kratki, mučni bolezni preminul. Pogreb se vrši v nedeljo dne 12. t. m. ob 16. uri. Pokojniku bemo ohranili časten in trajen spomin.

V Celju, dne 10. sušca 1922. 660

Tvrdka Anton Kolenc in drugovi, veletrgovina v Celju, javlja s tem žalostno vest, da je nje ustanovitelj, gospod

ANTON KOLENC

veletržec v Celju

danes dne 10. t. m. ob pol 3. uri zjutraj po kratki mučni bolezni preminul.

V pokojniku je izgubila naša tvrdka najboljšega prijatelja in dobrotnika.

Čast njegovemu spominu!

V Celju, dne 10. marca 1922. 658

Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana,

Brzojavni naslov: Kredit Ljubljana **Prešernova ulica 50, v lastnem poslopju.** Telefon št. 40 in 457

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.

Domače vesti

* **Obletnica smrti dr. Ivana Oražna.** Danes je preteklo leto, odkar je zatisnil za vedno oči prvi starosta Jugoslovenskega Sokolskega Saveza dr. Ivan Oražen. Hudo nam je, vzbujati spomine na izgubo moža, za katerega bo težko najti nadomestila. Tem bolj nepozaben nam je Tvoj spomin, brat Oražen, ker Te vsak dan bolj pogrešamo kot Sokola in kot vzor-človeka!

* **Slavnost nacijonalistične omladine v Splitu.** Za jutrišnjo nedeljo se pripravljajo v Splitu velike slavnosti o priliki blagoslovljenja zastave nacijonalistične omladine. Iz splitske okolice in cele Dalmacije prihajajo številne deputacije dijakov in veliko število seljakov. Blagoslovljenje se bo vršilo pred cerkvijo na Poljudu, kjer je pokopana kraljica Jelena. Po dosedanjem odzivu se sklepa, da se bo slavnosti udeležilo mnogo tisoč ljudi.

* **Gonja duhovščine proti učiteljstvu.** Učiteljsko društvo za kršli okraj in več drugih organizacij se je obrnilo na osrednjo učiteljsko organizacijo s pozivom, da ukrenejo oblasti vse potrebno v varstvo učiteljstva, ki se posveča izven šolskemu prosvetnemu delu. Zadnje čase da je začela duhovščina proti učiteljstvu radi prosvetnega dela velikansko gonjo po deželi. Izsledijo in kaznujejo naj se krivci, ker sicer bo učiteljstvo prepričano, da tvori stan, ki ima le dolžnosti, pa nobenih pravic in nobenega zagovornika.

* **Potujčevanje naših rojakov.** «Učiteljski Tovariš» prinaša izviren dopis iz Amerike, v katerem se zatrjuje, da je nastopila v Zedinjenih državah Amerike nekaka tajna gonja proti vsemu, kar ni angleško. Slovenska šola v Clevelandu se je spremenila v angleško. Škof Schrembs (nemškega izvora) je prepovedal, da bi se učilo v slovenskem jeziku. Potujčevanje se dogaja kar na debelo.

* **Uspeh Slovenke v Ameriki.** Kakor poročajo naši ameriški časopisi, je dne 12. februarja povodom proslave Lincolnovega rojstnega dne nastopila v «Fine arts Hall» v Chicagu z ogromnim uspehom naša rojakinja Doroteja Šubert, hčerka odličnega in navdušenega Jugoslovana Jurija Šuberta. Gospodična Šubertova je nastopila kot sopranistinja na koncertnem odru omenjenega zavoda.

* **Podaljšan rok za prijavo vozil.** Finančni minister je podaljšal rok za prijavo vozil in za plačanje predpisanih taks za ta vozila, ki je potekel dne 15. januarja 1922, do 15. marca 1922, ker občinstvo ni bilo dovolj obveščeno o obveznosti prijav.

* **Državna razredna loterija.** Dne 7. in 8. marca se je vršilo žrebanje tretjega kola državne razredne loterije. Večji dobitki so odpadli na naslednje srečke: Srečka št. 1352 dobi 80.000 Din, št. 9212 1000 Din, 15.074 (40.000), 19.306 (1000), 23.826 (5000), 27.378 (2000), 38.872 (2000), 41.917 (2000), 47.514 (1000), 50.128 (1000), 68.257 (1000), 70.646 (1000), 71.209 (30.000) 72.188 (1000), 84.168 (1000), 91.001 (1000), 92.434 (1000) in št. 94.855 (2000 Din).

* **Železničarski protestni shodi.** V Mariboru se je vršilo predsinočnim v Goetzovi dvorani protestno zborovanje koaliranih železničarskih organizacij, katerega se je udeležilo nad 2000 oseb. Zborovanju je predsedoval načelnik koalicijskega odbora Jarh. Govorniki so ostro kritizirali delovanje dosedanjega koalicijskega odbora, ministra financ in saobračaja, zlasti pa delovanje poslanca dr. Korošca, kateremu so očitali, da je kot bivši minister saobračaja železnicam toliko škodoval, da v 20. letih ne pridejo do sanacije. Mariborski župan Grčar je pozival navzoče na koncentracije lačnih. Zbor je končno sprejel resolucijo, da se porabi še zadnje legalno sredstvo, da potom interpelacije v narodni skupščini železničarji dosežejo svoje zahteve. — Istodobno se je vršil v «Mestnem domu» v Ljubljani dobro obiskan shod koaliranih železničarskih organizacij, ki je sprejel resolucijo, v kateri železničarji protestirajo proti brezbrižnosti vlade, ki ni ničesar učinkovitega storila proti naraščajoči draginji. Zbor poziva vlado, da z ozirom na kritični gospodarski položaj celokupnega železničarstva ugodi zahtevam, ki so bile že večkrat priznane kot opravičene.

* **Ameriške zapuščine.** Generalni konzulat kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Newyorku je sporočil pokrajinski upravi za Slovenijo z dopisom z dne 3. februarja 1922, št. 1795, da v bodoče ni več potrebno potrdilo ameriških konzulatov na listinah, ki se nanašajo na realizacijo zapuščin v Ameriki umrlih jugoslovanskih državljanov. Z dopisom z dne 10. februarja 1922, št. 2008 pa je sporočilo, da tudi ni več potrebno, da ministrstvo za zunanje stvari potrdi dokaz državljanstva v tej zadevi. Podrobnosti o postopanju v svrho realizacije zapuščin naših državljanov v Zedinjenih državah severoameriških se izvede pri političnih oblastvih.

* **Žrebanje sreček Kola jugoslovanskih sester** se vrši nepreklicno dne 30. marca 1922. Šolska vodstva, društva in posamezniki naj nikar ne vračajo sreček, nego naj na vsak način poizkušajo razprodati jih. Malo dobre volje, malo požrtvovalnosti, pa pojde prav gotovo! Vsak Slovenec naj smatra za svojo dolžnost, da kupi še eno srečko, ki velja 1 dinar.

* **Preganjanje slovanskih delavcev v Ameriki.** Po izvirnem dopisu v «Učiteljskem tovarišu» posnemamo, da ameriški kapitalisti silno preganjajo delavske zveze zlasti naših ljudi. V West Virginiji živijo naši premogarji že nad 18 mesecev v šotorih in strašno prezebajo. Lastniki so jih s silo izgnali iz hiš, ker so se hoteli združiti v delavsko zvezo. Ko se je šel eden izmed naših rudarjev pritožit, so ga obsodili, da je kriv izdaje Združenih držav amerikanskih.

* **Naša pošta se izboljša.** Iz Beograda se brzojavno poroča: V ministrstvu saobračaja se je končala danes anketna konferenca delegatov ministrstva saobračaja in ministrstva pošte. Na konferenci je bilo sklenjeno, da se bo odslej pošta, zlasti pisma in časniki, odpošiljala z vsemi vlaki.

* **Komanda mesta v Ljubljani** se je preselila z Dunajske ceste («Bavarski dvor»), v vojašnico vojvode Mišiča (prej Belgijska), objekt 14. Vhod v ta objekt je iz Vojaške ulice, vrata pri špediterju Ranzingerju.

* **Društvo stanovanjskih najemnikov v Ljubljani** obvešča svoje člane, da se ne strinja z načinom pobijanja draginje potom občinskega stanovanjskega davka.

Odbor.

* **Na praški tehniki je napravil inženjerski izpit g. Fran Legat.** Za inženjerja arhitekta je diplomiral g. Vladimir Šubic, sin vladnega svetnika Ivana Šubica v Ljubljani.

* **Opozarjamo na današnji oglas tvrdke Soštarič Petan & Erker.**

* **Smrtni skok iz vlaka.** Na postaji Stara Pazova se je pripetila pretekli torek težka nesreča. Žena ekonoma Kohna, ki se je vračala iz Novega Sada z beograjskim brzovlakom, vzela je vozni listek do Zemuna, ker se brzovlak ne ustavlja v Stari Pazovi. Ko se je brzovlak približal Stari Pazovi, sklenila je žena, da skoči z vlaka ter si tako prihrani pot do Zemuna in zopet nazaj. Res je žena v postaji Pazova, s prtljago v rokah, skočila z brzovlaka; padla pa je tako nesrečno, da je zadobila težke poškodbe. Prepeljali so jo v zemunsko bolnico, kjer je par ur pozneje umrla.

* **Če je ljubica nepotrpežljiva.** V Sarajevu se je hotel usmrtiti vojak Edvard Princ iz Ljubljane. Šel je v bližnji železniški tunel z namero, da se vrže pod prvi vlak in da se tako izogne kazni, ki mu je pretila, ker je brez dovoljenja zapustil svoj vojaški oddelek ter odpotoval v Ljubljano, ker mu je njegova ljubica pisala, da se ubije, če ne pride takoj v Ljubljano. V tunelu ga je našla vojaška patrulja, ki je preprečila samomor ter zaljubljenega Princa izročila vojaški oblasti. Pretekli pondeljek se je vršila proti Princu obravnava pred sarajevskim vojnim sodiščem: bil je obsojen na štiri mesece in dvajset dni zapora zaradi svoje nepremišljenosti. V kazen so mu vračunali 4 mesece in 18 dni preiskovalnega zapora, tako da mu je treba odsedeti le še dva dni. Princ je razsodbo z veseljem pozdravil, ker se samovoljno zapuščanje vojašnice sicer v naši vojski zelo strogo kaznuje.

* **Velika tatvina v Zagrebu.** V četrtek ponoči so udrli doslej neznani zločinci v trgovino z usnjem Altmann & Dlouhy v Zagrebu ter odnesli usnja v vrednosti 400.000 kron.

* **Aretacija komunista v Sarajevu.** Komunist Milan Jokič je bil te dni v Sarajevu aretiran ter prepeljan v Beograd. Povod aretaciji so neka pisma, ki jih je Jokič pisal komunističnima poslancema Tiči Kaeleroviču in Kosti Novakoviču.

* **Sin umoril lastnega očeta.** V sredo se je v istrski vasici Gabrovica odigral strašen umor, ki je vzbudil med vaščani veliko ogorčenje. V enonadstropni hiši je bival kmet Ivan Križmančič, njegov sin Josip in njegova mlada žena Ana. Križmančič je bil v kuhinji v pogovoru z nekim sosedom. Nenadoma je planil v kuhinjo Križmančičev sin ter z železnim drogom udaril očeta po glavi, ki se je z razbito črepinjo zgrudil mrtev na tla. Orožnikom je morilec izjavil, da se je že davno odločil umoriti očeta, ki je nadlegoval njegovo ženo. Mladega Križmančiča so odpeljali v zapor.

NEVZDRŽNE RAZMERE NA PLANINI PRI RAKEKU.

Včeraj se je mudila v Ljubljani deputacija domačinov iz Planine pri Rakeku, da izposluje pri g. pokrajinskem namestniku remeduro nevzdržnih razmer, ki vladajo v njihovi občini. Še v Šušteršičevi eri je bil pod patronanco kneza Windischgrätza postavljen za občinskega gerenta Anton Urbas, ki vodi občino še danes. Skoraj neverjetno se slišijo pritožbe, ki jih navaja spomenica, podpisana od 49 planinskih posestnikov in izročena včeraj pokrajinski upravi. Tembolj hudo je to, ker se dogaja v eksponirani obmejni občini. Dovolj je, če navedemo en primer. Ko je šla nedavno deputacija vseh obmejnih županov v Beograd, da izposluje pri vladi, da se odločno zastavi za kar najbolj pravično in primerno mejo ob priliki razmejitve z Italijo, je bil gerent Urbas edini, ki je vkljub ponovnim vabilom, odklonil svojo udeležbo pri deputaciji, češ da v Beogradu nima ničesar iskati.

Zato ni čudno, da je razširjen med občani sum, da vodi gerent v družbi z znanim italijanskim prijateljem Siherlom in županikom Lovšinom občinske posle nalašč tako, da vzdržuje med prebivalstvom čim večjo nezadovoljnost in poraja mržnjo do Jugoslavije. V tem jih potrjuje tudi neprestano potovanje g. Siherla preko demarkacijske črte, kjer se zabava prav dobro s svojimi številnimi italijanskimi prijatelji. Čelo govorice, o katerih pa zaenkrat še upamo, da niso resnične, so že nastale, da je bil namreč tam «preko» skovan že cel komplot, kako bi se omogočilo Italijanom pobasati čimnajveč naše zemlje. A če bi se tudi res kaj takega zgodilo, s te moke ne bo kruha in vroče želje raznih knezov po zedinjenju z Italijo, se ne bodo nikdar izvršile.

Planinski občani se zato trdno nadejajo, da bo pokrajinska uprava ugodila soglasni prošnji, izraženi v izročeni ji spomenici, in postavila kot občinskega gerenta moža, ki bo užival zaupanje občanov in končal to težko prelzkusno dobo za občino.

VAŽNI VOJAŠKI ZAKONI.

Službeni vojni list št. 7 od 22. februarja objavlja sledeče vojaške zakone, odobrene od zakonodajnega odbora:

1.) Zakon o izjednačenju ranga *oficirjev-dobrovoljcev*, kateri so za časa vojne prestopili v srbsko vojsko z njihovimi tovariši iz bivše a.-o. vojske in sedaj našim oficirjem.

2.) Zakon o priznanju čina onim oficirjem, ki so bili v *ujetništvu* delj časa in so ujetništvo opravičili, ter odslužili v ujetništvu dobo predpisano za njihov čin (velja samo za srbijanske oficirje in oficirje bivše črnogorske vojske, ki so bili sprejeti).

3.) Zakon o priznanju vojnih let za *penzijo v duplo onim oficirjem v pokoju*, ki so se za časa vojne odzvali vojaški dolžnosti (se tiče onih oficirjev v rezervi, ki so bili pred vojsko aktivni oficirji in upokojeni, ter so prestopili v rezervo, za časa vojske pa bili v vojaški službi kot rezervni oficirji).

4.) Zakon o reguliranju plač *barjaktarjev* bivše črnogorske vojske.

5.) Zakon o reguliranju položaja *vojaških duhovnikov* (duhovniki 1., 2., 3. klase s 5000, 4000 in 3000 dinarjev letne plače in vsemi dokladami kot oficir 1., 2. in 3. klase, postanejo po 5. duhovn. letih 3. klase, po 10. letih 2. klase in po 15. duhovn. letih 1. klase. Duhovniki 1. kl. so v činu majorja 2. klase, duhovn. 2. klase v činu kapetana 1. klase in duhovn. 3. klase v činu kapetana 2. klase.

6.) Zakon o *mornariškem oddelku* v vojnem ministrstvu.

7.) Zakon o organizaciji *oddelka za zrakoplovstvo* v vojnem ministrstvu.

8.) Zakon o *granični trupi*.

9.) Zakon o *prevodu administrativnih vojaških uradnikov v oficirje* različnih strok. S tem izginjajo imena vojaških uradnikov bivše a.-o. vojske kakor registratorji, oficijali, nadkomisarji, provizorični oficirji itd. Ti uradniki se zovejo sedaj intend., major, admin. kapetan itd.

10.) Zakon o *napredovanju moštva pri mornarici*.

11.) Zakon o sprejemu *zdravnikov, lekarnarjev in veterinarjev* iz civilne službe v našo vojsko.

12.) *Zakon o odpustitvi nesprejetih oficirjev bivše a.-o. vojske.*

a) Oni oficirji, kateri niso naši državljani in niso pristojni v naši kraljevini, ter niso ne Srbi, ne Hrvati in ne Slovenci ali sploh Slovani, se od vojnega ministra razrešijo vsake nadaljne obveznosti v vojski in oddajo njihovi oblasti, katera jih bo instradirala v njihovo domovino brez odškodnine.

b) oni oficirji, kateri so naši državljani in niso prosili za sprejem v našo vojsko ali pa da so prosili in potem zopet preklicali prošnjo, se smatrajo kakor da bi dali ostavko, ter se jih bo z naredbo vojnega ministra razrešilo od vsake službe kot oficirji ter se odpustijo brez odškodnine. Te oficirje more vojni minister po členu 23. zakona o ustroju vojske pozvati istočasno z onim pozivom vojaštva, kateri odgovarja njihovi starosti in jim potem odredi službe, ki odgovarjajo njivovim činom.

c) oni oficirji, kateri so prosili za sprejem v našo vojsko in je bila prošnja od vojnega ministrstva odbita, se bodo upokojili.

Tem oficirjem in vojaškim uradnikom, ki imajo 10 ali več službenih let, bo finančni minister pripoznal penzije po planči, katero so imeli v bivši a.-o. vojski in po sužbenih etih, katere so služili v a.-o. vojski, onim pa, ki nimajo 10 službenih let, se bode izplačevalo kot vzdrževalnino 30 odstotkov njihove sistematične plače.

Odstavka a) in b) veljata tudi za črnogorske oficirje, ki so se izkazali kot sovražniki naše države.

Sport

Sokolski protest proti programu pariške olimpijade. Za olimpijske igre leta 1924 v Parizu se vodijo že sedaj obsežne priprave. Češko sokolstvo je protestiralo proti določenemu programu za gimnastični del olimpijade, pri katerem je hotelo sodelovati kot pri olimpijadi v Anversu leta 1920. Gimnastične propozicije so bile izdane brez sodelovanja tehničnega odbora mednarodne gimnastične zveze, ki je sklenila, da bo sodelovala le tedaj, ako se bodo vršile tekme po pravilniku za tekme mednarodne gimnastične federacije, v kateri so včlanjene skoraj vse evropske zveze, tako tudi češki in jugoslovanski sokolski savez. Določene pa so predvsem vaje na orodju, ki ne kažejo popolnega razvoja gimnastike. Razen tega so vaje sestavljene tako, da ne odgovarjajo zdravemu fizičnemu razvoju telesa. V program so tudi vzete točke, ki bi kazale v skupinah 16 moških in 16 žensk razne sestave brez tekmovanja in strokovne ocene, kar bi tvorilo le nekako atrakcijo za olimpijado, toda brez vsake strokovne svrhe. Sploh se zdi, da hočejo Francozi, Italijani in Belgijci, ki so skoraj prvi v vajah na orodju, si že v naprej zajamčiti, da dosežejo prvenstvo in da bi morala racionelna gimnastika podleči. Vendar pa se pričakuje, da se bo vpoštevaal češki protest in da se bodo sestavile vaje popolnoma na podlagi harmonične telesne vzgoje.

Praga proti Parizu. Dne 12. marca igra v Parizu reprezentacijsko nogometno moštvo mesta Prage proti prezentacijskemu moštvu Pariza.

Nogomet: O nogometnih tekmah zadnje nedelje na Češkoslovaškem moramo še označiti igro med moštvom Brna in moštvom Moravske Ostrave v Brnu, Zmagalo je s 4:2 (3:2) Brno, za katero je igrala Moravska «Slavia», v kateri je bil tudi bivši član praške Sparte Mazal. Gostje so podlegli, čeprav so bili domačinom enakovreden protivnik.

Plavanje: Dva nova svetovna rekorda: Dne 5. marca je pri plavalni tekmi plavalnega društva Ruhrort 1909 v Ruhrortu izboljšal Rademacher (Hellas, Magdeburg) svetovni rekord v prsnem plavanju na 200 m na 2:50.4 in Dingeldy (Jungdeutschland, Darmstadt) rekord v bočnem plavanju na 100 m na 1:12.

Dve škotski moštvi lige prideta koncem pomladne sezije v Prago: «Sparta» si je pridobilo društvo «Celtic» iz Glasgowa, «Slavia» pa «F.C. Aberden». «Celtic» je že leta 1906 igrala v Pragi, takrat proti «Sparti». «F. C. Aberden» je bil v Pragi že leta 1911 in je ob tej priliki posetil tudi Krakov, Prerovo, Brno in Pardubice.

Diplomati pri nogometni tekmi. Nogometni tekmi, pri kateri je, kakor smo že poročali preteklo nedeljo praška «Slavia» porazila poljskega prvaka «Cracovia» s 5:0, so med drugimi prisostvovali: angleški poslanik sir George Clerk, holandski poslanik M. van Verduynen, kot zastopnik obolelega poljskega poslanika legacijski svetnik Bader, tajnik grof Morstin, poljski vojaški ataše polkovnik Scilzynski, osobje poljskega poslaništva in konzulata, zastopniki mesta Prage in Žižkova, poslanec Stribrny itd.

Boj za nemški pokal. V Hamburgu je v nedeljo padla odločitev za nemški pokal nemške nogometne zveze. V tekmi, ki ji je prisostvovalo 30.000 gledalcev, je zmagala z lahkoto Južna Nemčija proti Severni Nemčiji s 7:0 (1:0). Naval k tekmi je bil tako velik, da je morala invervenirati policija.

Objave

* *Predavanje prof. tehnične visoke šole v Zagrebu, g. Vlad. Filkulke.* V soboto dne 11. marca t. l. ob petih popoldne priredi društvo geometrov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani v zbornici univerze (deželni dvorec) o priliki glavne skupščine «Osrednjega društva geodetov» predavanje o «Agrarnih operacijah na Hrvatskem in Slavoniji». K predavanju so vabljeni vsi, kateri se za stvar zanimajo.

* *Narodne pesmi* vseh treh plemen jugoslovanskega naroda izvaja «Ljubljanski Zvon» v ponedeljek dne 13. t. m. v «Unionu». Z ozirom na zanimiv spored, ki z narodno pesmijo hoče proslaviti ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev upamo, da bo občinstvo zasedlo unionsko dvorano do zadnjega prostora. Vstopnice in besedilo pesmi prodaja trafika v Prešernovi ulici št. 54.

* *Glavna skupščina «Osrednjega društva geometrov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev» v Ljubljani.* O priliki glavne skupščine, katera se vrši v nedeljo dne 12 t. m. ob desetih dopoldne v dvorani magistrata, je prijateljski sestanek v soboto dne 11. marca ob osmih zvečer v srebrni dvorani hotela «Union». Vabljeni so vsi tovariši, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Gostje dobrodošli!

* *Nova podružnica Kola jugoslovanskih sester.* V nedeljo dne 12. marca se ustanovi podružnica Kola jugoslovanskih sester za Selo-Moste pri Ljubljani. Ustanovni občni zbor se vrši v šoli Moste ob štirih popoldne. K obilni udeležbi ste vabljeni vsi, ki mislite dobro, tudi možje in mladina. — Pripravljalni odbor.

* *Društvo tobačnih trafikantov v Ljubljani* sklicuje svoj redni občni zbor za dne 12. t. m. ob 2. uri popoldne v prostorih gostilne pri «Zlati Ribi». Ker se bo na istem razpravljalo o važnih zedevah, prosimo za obilno udeležbo.

* *Moška podružnica C. M. družbe v Spodnji Šiški* ima svoj redni občni zbor v ponedeljek dne 13. t. m. ob pol osmih zvečer pri Štepicu, desno. — Odbor.

* *Dijaška družina «Sloga» v Celju* si je izvolila važno kulturno nalogo, da pripomore po svojih močeh k ustanovitvi narodne knjižnice v Prekmurju. Žalibog je predobro znano, da so naši prekmurski rojaki v kulturnem oziru vsled nekdanjega krutega madžarskega pritiska silno zaostali in krvava dolžnost jugoslovanske javnosti je, da to vrzel odstrani. Zato se celjski napredni dijaki nadejamo, da bo vsa javnost z navdušenjem prispevala bodisi v knjigah ali denarju in tako postala časten ustanovnik v našem lepem Prekmurju. Upamo, da bo ostala javnost sledila vzgledu krajev: Slovenjgradec, Litija, Šoštanj, Nebenje, Polzela, Braslovče, Žalec itd., ki so se našemu klicu častno odzvali.

* *Izgubila* se je rjava listnica z večjo vsoto denarja in listinami od gostilne «Seidl» v Spodnji Šiški do Zgornje Šiške. Najditelj se prosi, da isto odda proti visoki nagradi na naslov, ki ga dobi iz listin.

Gospodarske vesti

= **Žitne cene** nazadujejo. Iz Novega Sada poročajo z dne 9. marca: Dočim se je včeraj tržila pšenica še po 2060 do 2100 kron, je danes padla na 2000 K. Oves se je tržil po 1320 K, koruza po 1450 do 1475 K, moka št. 0 po 26, otrobi po 1055 K. Ponudba živahna, povpraševanje po blagu slabo.

= **Povpraševanje po delnicah Narodne banke SHS.** Iz Beograda poročajo: Odkar se je zaznalo za zelo povoljno bilanco Narodne banke SHS, se je začelo živahno povpraševanje po njenih delnicah, za katere pred nedavnim časom ni vladalo veliko zanimanje.

= **V trgovinski register** sta se vpisali tvrdki: Dravogradska rafinerija mineralnega olja d. z o. z. s sedežem v Mariboru ter špedicijska in skladiščna d. d. v Mariboru.

= **Cena rožmarinovega olja v Dalmaciji.** V Dalmaciji zlasti na otočju raste mnogo rožmarina. S produkcijo olja iz rožmarina se pečajo poedinci kot cele zadruge. Odkar je bil uveden davek na olja, je prenehala vsaka trgovina z rožmarinovim oljem. Finanči minister je končno ta davek ukinil ter je od tega časa trgovina z rožmarinovim oljem postala zopet živahnejša. Rožmarinovo olje se trži sedaj po 135 do 150 kron.

= **Ažio na italijansko uvozno carino** znaša od 1. do 15. marca 292 odst. (poprej 311 odst.).

Borza

Zagreb, *devize:* Berlin 110 — 120, Milan 1400 — 1430, Newyork (izplačilo) 280 — 0, (ček) 258 — 260, Pariz 2415 — 0, ček 0 — 2400, Praga 490 — 0, Švica 5600 — 5650, Dunaj 3.80 — 4.20, Budimpešta 36.50 — 37.50, Varšava 8 — 9; *valute:* dolarji 250 — 258, rublji 0 — 38, napoleondorji 900 — 0, lire 1390 — 1410, nemške marke 120 — 130.

Banka za Primorje 705 — 740.
Trgovska obrtna banka 280 — 283.
Eskomptna banka 790 — 795.
Jadranska banka 0 — 1100.
Jugoslovenska banka 480 — 485.
Ljubljanska kreditna banka 940 — 0.
Slavenska banka 500 — 520.
Prašteđiona 5475 — 5480.
Rečka pučka banka 470 — 490.
Slovenska eskomptna banka 640 — 0
Srpska banka 724 — 728.
Dubrov. paropl. družba 5300 — 5350.
Goranin 655 — 680.
Narodna šumska industrija 540 — 555.
Našička 490 — 505.
Gutman 1480 — 1500.
Slavonija 635 — 650.
Union 2875 — 0.
Ljubljanske strojne livarne 0 — 885.
Trboveljska prem. družba 0 — 1050.

Beograd, *devize:* London 305, Pariz 580, Ženeva 1290, Milan 335, Praga 120 — 122, Dunaj 1.03 in pol — 1.04; *valute:* nemške marke 29.

Curih: Berlin 2.07, Newyork 5.16, London 22.51, Pariz 46.37, Milan 26.22, Praga 8.37, Budimpešta 0.66, Zagreb 1.80, Varšava 0.12, Dunaj 0.07, avstrijske krone 0.07 in pol.

Berlin: Italija 1286.20 — 1288.80, London 1106.35 — 1108.65, Newyork 253.74 — 254.26, Pariz 2272.70 — 2277.30, Švica 4935.05 — 4944.95, Dunaj 3.48 — 3.52, Praga 417.55 — 418.45, Budimpešta 31.96 — 32.04, Zagreb 86 — 88, Sofija 169.55 — 169.95.

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».

Vremensko poročilo

Ljubljana, 10 marca 1922. Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	733·3	10·6	jug. vzh.	več obl.	3·6
Ljubljana .	14.	734·3	13·7	„	„	—
Ljubljana .	21.	736·1	10·4	sev. zap.	več jasno	—
Zagreb . .	7.	759·4	12·0	jug. zap.	oblačno	—
Beograd .	7.	764·5	12·0	jug. vzh.	„	—
Dunaj . .	7.	755·2	10·0	jug	več jasno	—
Praga . .	7.	—	—	—	—	—
Inomost . .	7.	752·5	11·0	„	„	—

V Ljubljani barometer se dviga, temp. visoka. — Solnce vzhaja ob 6·24, zahaja ob 17·58.

✝

V imenu vseh sorodnikov naznanjam žalostno vest, da je umrl danes dne 10. marca ob pol 3. uri zjutraj po kratki, težki bolezni, gospod

Anton Kolenc,

veletržec v Celju.

Zasnival je večno, sladko spanje naš dobri, nepozabni pokojnik.

Ohranite mu lep spomin vsi, ki ste ga poznali in radi imeli.

Pogreb se vrši **v nedeljo dne 12. t. m. ob 16. uri** iz hiše žalosti na okoliško pokopališče.

V Celju, dne 10. marca 1922.

Marija Kopušar.

647

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celju javlja s tem žalostno vest, da je njen prezaslužni predstojnik, gospod

Anton Kolenc,

veletržec v Celju,

danes dne 10. t. m. ob pol 3. uri zjutraj umrl.

V pokojniku je izgubil naš zavod požrtvovalnega in zvestega sodelavca.

Čast njegovemu spominu!

V Celju, dne 10. marca 1922.

646

Podružnica
Ljubljanske kreditne banke v Celju.

Kamnoseška industrijska družba v Celju

naznanja, da je danes po kratki bolezni preminul njen velezaslužni družbenik, gospod

Anton Kolenc,

veletrgovec in industrijec v Celju.

Vse svoje moči je posvečal delu in narodovemu blagru.

Blag mu spomin!

V Celju, dne 10. marca 1922.

648

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.